

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**KRIMINALITA MLADISTVÝCH MATEK V ÚSTAVNÍ
PÉČI A MOŽNOSTI JEJÍ PREVENCE**

Autor práce: Aneta Kopáčková, Dis.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Milan Kocík, MBA

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z.ú.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Aneta Kopáčková, Dis.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Prevence dívky s hendikepem v ústavní péči a její role matky

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Prevention handicapped juvenile in institutional care and her role as a mother.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

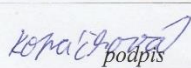
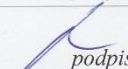
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Milan Kocík, MBA

kocik5@seznam.cz

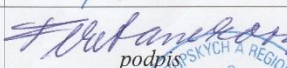
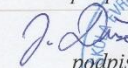
Datum zadání bakalářské práce: 25. říjen 2019

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

Cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku dívek, které vyrůstaly v dětském domově a staly se nezletilými matky. Porovnat situace, když žily s rodiči, v dětském domově a současně po boku svých rodin. Zjistit jak je těžký odchod z dětského domova a zda předčasné těhotenství a následné mateřství v prostředí ústavní výchovy nevytváří kriminogenní faktory. Vyhodnotit zda tyto osoby se po odchodu z dětského domova dopouštějí trestné činnosti a popřípadě jaké. Vyhodnotit opatření v oblasti sociální prevence a informovanost dívek o tom, kde mohou hledat pomoc ohledně jejich situace. Na základě provedeného zhodnotit současná a navrhnout jiná vhodná preventivní opatření.

Student: Aneta Kopáčková, Dis.	25.10.19 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Milan Kocík, MBA	15.11.2019 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	13.11.19 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	13.11.19 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	13.11.2019 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce –v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Milanovi Kocíkovi za veškeré rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KOPÁČKOVÁ, A. „Kriminalita mladistvých matek v ústavní péči a možnosti její prevence“: bakalářská práce. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 58 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Milan Kocík, MBA.

Klíčová slova

dětský domov, dívka, dospívání, kriminalita, nezletilost, pěstounská péče, prevence, těhotenství a ústavní výchova.

V bakalářské práci je zdůrazněn pohled na dívky s hendikepem v ústavní péči a její roli matky. První část práce seznamuje čtenáře s přehledem literárních poznatků: fáze dospívání, těhotenství nezletilých matek, výchova a vzdělávání dívek. Rovněž je popsána ústavní výchova a pěstounská péče. Dále popisuje kriminalitu mládeže a její prevenci.

V druhé části práce jsou použity dvě kazuistiky srovnávající dvě sestry, které se ocitly v roli matky. Jsou rozděleny do čtyř částí, z čehož první dvě části kazuistik pocházejí z roku 2016, další dvě části z roku 2020. V tomto časovém rozpětí probíhal výzkum zaměřený na zvládnutí jejich životních situací.

Výsledkem bakalářské práce jsou tato zjištění: na dívkách zanechal dětský domov pozitivní vliv, i přes jejich těžké životní situace se je snažil připravit do osobního života. Negativem stále přetrvává finanční ngramotnost z důvodů rodinné manipulace, a zároveň u jedné z dívek přetrvává pocit zklamání ze vztahů. Zjištění, že Anna si přilepšuje svůj život drobnými krádežemi. Blanka našla oporu ve svém manželovi, který pracuje a zajišťuje rodinu, tedy u Blanky došlo k nápravě. V dětském domově se potýkají s trestnou činností, jako je kouření marihuany nebo krádeže. Trestnou činnost páchají převážně muži. Muži mají větší odvahu a sebevědomí páchat trestnou činnost. Často svého činu nelitují. S ženami řeší drobné trestné činnosti. Dívky svého činu litují a ve většině případů se trestný čin neopakuje.

ABSTRACT

KOPÁČKOVÁ, A. „Kriminalita mladistvých matek v ústavní péči a možnosti její prevence“: bakalářská práce. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 58 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Milan Kocík, MBA.

Key words

Children home, girl, adolescence, crime, minority, foster care, prevention, pregnancy and institutional care.

The bachelor thesis deals with a handicapped juvenile in institutional care and her role as a mother.

In the first part readers are introduced to basic literary facts: adolescence, pregnancy of juvenile, up-bringing and education of girls. This part also describes institutional care and foster care. It also describes juvenile delinquency and its prevention. In the second part two case studies are used. Two sisters, who have been in a role of a mother, are compared.

The case studies are divided into four parts. The first two parts are from the year 2016 and the other two from the year 2020. The research which focused on managing their life situation was held between the years 2016-2020.

The results of the thesis are the following findings: children home had a positive influence and tried to prepare them for personal life despite their difficult life situation. The remaining negative fact is their financial illiteracy due to family manipulation and at the same time one of the sisters constantly suffers from frustration of previous and current relationships. Finding Anna is improving her life with petty theft. Blanka found support in her husband, who works and ensures the family, so Blanka was remedied. In a children's home, they face crimes such as smoking marijuana or theft. Criminal serious activity is mainly committed by men. Men have more courage and confidence to commit crimes. They often do not regret their action. He deals with minor crimes with women. The girls regret their crime and in most cases the crime is not repeated.

Obsah

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 FÁZE DOSPÍVÁNÍ	11
3 VÝVOJ SEXUALITY	12
3.1 CHARAKTERISTIKA VÝVOJE SEXUALITY DOSPÍVAJÍCÍCH.....	12
3.2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ	14
3.2.1 Klasifikace mentální retardace.....	14
3.3 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ NEZLETILÝCH DÍVEK S NAŘÍZENOU ÚSTAVNÍ VÝCHOVOU V ROLI MATKY, PÉČE O DÍTĚ	15
3.4 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA	16
4 PRÁVNÍ, PSYCHOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ MOŽNOSTI PRO NEZLETILÉ DÍVKY V ROLI MATKY	17
4.1 PSYCHOLOGICKÉ MOŽNOSTI NEZLETILÝCH DÍVEK	17
4.2 SOCIÁLNÍ MOŽNOSTI.....	18
4.3 TĚHOTENSTVÍ NEZLETILÝCH MATEK	18
5 PREVENCE NECHTĚNÉHO POČETÍ	19
5.1 ZNÁSILNĚNÍ.....	20
5.1.1 Typy a motivace pachatelů	20
5.2 PROSTITUCE.....	20
5.2.1 Motivace k prostituci:	20
5.2.2 Společnost a prostituce.....	21
6 PĚSTOUNSKÁ PÉČE	23
6.1 PĚSTOUNSKÁ PÉČE.....	24
6.1.1 Výše odměny pro osoby pečující	24
7 KRIMINALITA	25
7.1 PŘÍČINY KRIMINALITY	26
7.1.1 Příčiny nárustu kriminality po roce 1989.....	26
7.2 KRIMINALITA ŽEN.....	27
7.3 PREVENCE KRIMINALITY	28
7.3.1 Struktura prevence kriminality.....	28
8 ÚROVEŇ PREVENTIVNÍCH AKTIVIT	30
9 NEJČASTĚJŠÍ RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ U MLÁDEŽE	31
9.1 ŠIKANA.....	31
9.1.1 Fáze šikany:	31

9.2	KRÁDEŽ.....	32
9.2.1	Způsoby krádeže:.....	32
9.3	ZÁVISLOSTI	33
9.3.1	Typy závislostí.....	33
10	METODIKA PRÁCE	34
10.1	POSTUP PRÁCE A POUŽITÉ METODY	34
10.2	KAZUISTIKA	35
10.2.1	Osnova kazuistiky.....	35
11	VÝSLEDKY.....	37
11.1	CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO PROSTŘEDÍ	37
11.1.1	Dětský domov rodinného typu.....	37
11.1.2	Sociální podpora	37
11.1.3	Psychologická podpora	37
11.2	POPIS PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ.....	38
11.2.1	Kazuistika č. 1 - před čtyřmi lety	38
11.2.2	Kazuistika č. 1 – o čtyři roky později	41
11.2.3	Kazuistika č. 2 – před čtyřmi lety	42
11.2.4	Kazuistika č. 2 – o čtyři roky později	45
11.3	ROZHOVOR SE SOCIÁLNÍ PRACOVNICÍ Z DĚTSKÉHO DOMOVA	46
11.4	ROZHOVOR S KURÁTOREM Z OSPOD.....	48
11.5	VYHODNOCENÍ KAZUISTIK	50
11.6	KRIMINÁLNÍ ČINNOST A PREVENCE DÍVEK	52
11.7	DOPORUČENÍ	52
	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	55
	Ostatní zdroje:.....	58
	Seznam tabulek:.....	58
	Seznam zkratk:.....	58

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je „Kriminalita mladistvých matek v ústavní péči a možnosti její prevence“.

V roce 2016 jsem absolvovala praxi v Dětském domově Husita, kde byly umístěny dvě dívky – sestry, pocházející z nepodnětného a nepřínosného rodinného prostředí. V rámci praxe jsem pracovala s dívkami a sledovala jejich chování v těžké životní situaci. Vychovatelé z dětského domova mi poskytli mnoho informací o životě dívek a na základě spolupráce s vychovateli jsem se zabývala problematikou dívek s nařízenou ústavní výchovou, kdy se dívky ocitly v roli matky.

Bakalářská práce se zabývá životem dívek s odstupem čtyř let. Cílem práce je zjistit, jak dívky žijí po čtyřech letech, jak zvládají životní situace, pochopit postoje, chování dívek, které vykonávají roli matky. Dívky se dostaly do kontaktu s trestnou činností. Jelikož rodiče dívek si nedokázali udržet stálý příjem, dívky nutily k drobným krádežím v obchodě. Dívky neměly z domova naučené žádné návyky, proto zde docházelo k zanedbávání povinné školní docházky. Dívky měly velkou absenci ve škole, tudíž ztratily veškerý kontakt s vrstevníky a byly snadný cíl pro oběti šikany. Prevence nastala až po odebrání dívek ze strany OSPOD (Orgán sociálně-právní ochrany dětí), který je umístil do dětského domova v Dubenci.

Součástí práce je zhodnocení, jak se dívky vyrovnaly s odchodem z dětského domova, jestli se nadále stýkají s vychovateli nebo přerušily kontakt, jaké vztahy mají sestry mezi sebou, jaký je vztah s rodinou, jak se vyrovnaly s tím, že musí plnit mateřské povinnosti. S dívkami jsem stále v kontaktu, obě jsou totiž v mém věku, a proto se vždy snažím vcítit do jejich životních situací, mám vždy radost za každou kladnou reakci a za zpětnou vazbu. Zjistit, zda tyto osoby se po odchodu z dětského domova dopouštějí trestné činnosti a popřípadě jaké. Navrhnout opatření v oblasti sociální prevence kriminality a informovanost dívek o tom, kde mohou hledat pomoc ohledně jejich situace. Na základě provedeného výzkumu zhodnotit současná a navrhnout jiná vhodná opatření prevence kriminality. Poukázat, jak je důležitá prevence pro nezletilé dívky a doporučit typy prevence.

V práci jsou vypracovány dvě kazuistiky, první část kazuistik mapuje dobu v roce 2016 a druhá část kazuistik hodnotí rok 2020. V závěru práce bude zhodnocený vývoj kazuistik v období čtyř let.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku dívek, které vyrůstaly v dětském domově a staly se nezletilými matkami. Zaměřit se na příčiny kriminality u nezletilých dívek a na prevenci proti trestné činnosti. Tohoto cíle bude dosaženo pomocí literárních zdrojů. Vedlejším cílem bude zjistit pomocí kazuistik před čtyřmi lety a po čtyřech letech, zda nezletilé dívky z dětských domovů páchají trestnou činností.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část bakalářské práce je zaměřena teoreticky, ve které jsou vysvětleny základní pojmy ohledně nezletilých dívek, ústavní výchovy, kriminality a prevence kriminality.

Druhá část bakalářské práce je zaměřena prakticky pomocí kazuistik, které zjišťují následující: projevy chování, když žily s rodiči, v dětském domově a nyní po boku svých rodin. Vypovídá o odchodu z dětského domova, předčasném těhotenství dívek a následném mateřství v prostředí ústavní výchovy. Vyhodnocuje, zda se tyto osoby po odchodu z dětského domova dopouštějí trestné činnosti a popřípadě jaké. Dále vyhodnocuje opatření v oblasti sociální prevence a informovanosti dívek o tom, kde mohou hledat pomoc v tíživé situaci.

Na základě provedeného výzkumu zhodnotit současná a navrhnout jiná vhodná preventivní opatření. Navrhnout nezletilým dívkám, čemu se mají v životě vyvarovat. Navrhnout opatření, kde mohou hledat pomoc a jaké mají možnosti v jejich situaci. Poukázat, jak je důležitá prevence pro nezletilé dívky a doporučit typy prevence.

2 Fáze dospívání

Dospívání

Dospívání je životní úsek, který se projevuje prvními známkami pohlavního zrání, vyznačenou akcelerací vývoje, dovršením plné pohlavní zralosti a dokončením tělesného růstu. Společně s biologickým zráním dochází také k psychickým změnám, které se projevují pudovými tendencemi, emoční labilitou a způsobem myšlení. V této fázi dospívání často může docházet ke zanedbávání školní docházky, prostituci, drobným krádežím, k užívání a obchodování s drogami a dále užívání alkoholu.

Pubescence

Pubescence je přechodné období mezi dětstvím a dospělostí, kdy si pubescent vytváří svou identitu. Dochází k pohlavnímu dospívání, ke kterému patří hormonální změny a růstový spurt. Mezi hormonální změny patří první menses a poluce, zájem o sexualitu a tělesné změny. Tyto změny vyvolávají úzkosti, pocity ztráty jistoty a emoční labilitu. Do růstového spurtu patří ztráta koordinace pohybů, jedná se o období neohrabanosti. Pubescent má pocity méněcennosti, jeho chování je impulzivní, negativní a často směřuje k agresi. Dochází k období vzdoru, který se výrazně projevuje ve vztahu k autoritě a odmítáním postojů.¹

Pubescence má dvě fáze:

1. Prepuberta

Mezi znaky somatického vývoje patří zrychlení tělesného růstu a objevují se první sekundární pohlavní znaky. Toto období končí první menstruací.

2. Puberta

Vyznačuje se výraznými změnami v psychické oblasti, především výkyvy nálad, sníženou koncentrací pozornosti, impulzivitou a horším sebeovládáním. K tomuto vývojovému období patří navazování citových vztahů, vyskytují se první platonické lásky a první zklamání. Velký vliv na osobnost dívek mají kamarádky a vrstevnice.²

---

¹ Studium psychologie. *Web o psychologii přehledně a v souvislostech* [online]. 2016 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/6-pubescence-adolescence.html>

² LANGMEIER, Josef. *Vývojová psychologie*. 2. vydání aktualizované. Praha: Grada Publishing, 2006. ISNB 80-247-1284-9.

Adolescence

Adolescence se vymezuje obdobím zhruba od 15 – 22 let. Postavení jedince ve společnosti se rychle mění. V tomto období nastává přechod ze základní školy do učebního poměru nebo na střední školu, vznikají častější a hlubší heterosexuální vztahy a mění se zásadně sebepojetí. Tato skupina nejčastěji bývá označována jako mladiství, dorost, teenagers. Je to období nerovnoměrného růstu, významně se odlišuje tělesná stavba dívek a hochů.³

Adolescent si v tomto období vytváří pocit vlastní identity, experimentuje s rolemi, které hraje v různých sociálních situacích. Jedním z vývojových úkolů pro adolescenta je přijímání morálních norem společnosti a jejich zvnitřnění, což se uskutečňuje pod vlivem rodiny a školy. Pro toto období je charakteristická vysoká fyzická výkonost.

V této věkové skupině často může docházet k prostituci, pohlavnímu zneužití, šíření dětské pornografie, k podání alkoholu nezletilému dítěti, svádění k pohlavnímu styku a výroba a jiné nakládání s látkami.⁴

3 Vývoj sexuality

3.1 Charakteristika vývoje sexuality dospívajících

V období kolem patnáctého roku začínají první skutečné vztahy, které bývají intenzivně prožívané, ale nestálé. Převládá zvědavost i touha ujistit se o vlastní ceně, dochází k prvním sexuálním kontaktům. Mladí se zajímají o konkrétní podrobnosti sexu, často si vyhledávají informace v tisku, internetu apod. Později navazuje etapa zamilovanosti a lásky. Někteří mladí lidé zahajují svůj sexuální život ještě před dosažením hranice 15 let, jiní začínají se sexuálním životem až okolo 20. roku života.

---

³ LANGMEIER, Josef. *Vývojová psychologie*. 2. vydání aktualizované. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

⁴ ČÍŽKOVÁ-HLOBILOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. Univerzita Palackého. 1999. ISBN 8070679530, 9788070679531.

Vývoj tělesnosti, sexuality, sexuálních vztahů a zážitky s tím spojené ovlivňují celkový vývoj dětí, dospívajících, ale i dospělých.⁵

Sexuální aktivita v určité primitivní formě nezačíná teprve v období dospívání, ale již dávno předtím. Sexuální pud je závislý na fyziologických procesech, na prudkých změnách hormonální činnosti. Časté zahájení sexuálního života velmi často souvisí i s kouřením, alkoholem, s účastí dospívajícího na rizikových aktivitách. K dalším faktorům patří také nedostatečná emoční opora v rodině, chybění podporujícího, pečujícího vztahu rodičů k dítěti, špatný školní prospěch aj.⁶

Pohlavní pud je závislý na fyziologických procesech, na změnách hormonální činnosti a způsobu sexuálního chování. Sexuální chování záleží na výchovných podmínkách. Sexualita je neodmyslitelný, podstatný prvek a součást přirozeného lidského života. Podle výzkumu první zkušenostmi s heterosexuálními styky získávají dospívající mezi 14-16 rokem. Pojem sexualita nezahrnuje pouze pohlavní styk, jak se mnozí lidé domnívají. Mladí lidé mají velký problém hovořit s dospělými o intimních záležitostech, stydí se mluvit nebo jsou v rozpacích kvůli aspektům v oblasti sexuality. Z tohoto důvodu je důležité dospívající včas seznámit s informacemi o sexuální výchově a sexuálním chování, aby se předešlo pozdějším problémům v sexuálním životě. Tyto informace by měly dětem začít podávat rodiče již v časném dětství ve školách formou Trestního zákoníku, sexuální výchovy a přednášek na dané téma.

Pohlavní zneužívání

Objektem trestního činu je častý zájem na nerušeném tělesném a mravním vývoji dítěte. Zásahy do pohlavní sféry jsou zde chráněny všechny osoby, které nedovršily věku patnácti let a je nerozhodné, zda jde o osobu, která je již pohlavně dospělá, či nikoliv. Souhlas zneužívané osoby k pohlavnímu styku uplatnění trestněprávní odpovědnosti nevylučuje. Předmětem pohlavního zneužití jsou osoby mladších patnácti let. Jde-li o dítě mladších patnácti let svěřené doзору pachatele, který by zneužíval svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti, byla by naplněna kvalifikovaná skutková podstata. Pachatelem trestního činu může být buď muž nebo i žena, v případě soulože jediné osoba

---

⁵ ŠILEROVÁ, Lenka. *Sexuální výchova. Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISNB 80-247-0291-6.

⁶ LANGMEIER, Josef. *Vývojová psychologie*. 2. vydání aktualizované. Praha: Grada Publishing, 2006. ISNB 80-247-1284-9.

opačného pohlaví. Při pohlavním zneužití, které je provedeno jiným způsobem, než souloží se zaměřujeme na osoby se stejným pohlavím. Pohlavní zneužívání je trestné.⁷

3.2 Mentální postižení

Mentální postižení je porucha vývoje ve všech složkách osobnosti člověka, nejvíce však ve funkcích rozvojových. Není to nemoc, proto se nedá léčit. Je doprovázena také poruchami adaptace, tzn. nižší schopností orientovat se v životním prostředí. Jde o stav vrožený nebo časně získaný, ale trvalý.⁸

Jedinci se vyznačují opožděným vývojem rozumových schopností, mají výrazně sníženou úroveň inteligence a odlišný vývoj psychických vlastností. Jedná se především o organické poškození mozku a důsledkem je poškození mozkových buněk a vývoje mozku.⁹

3.2.1 Klasifikace mentální retardace

Při klasifikaci mentálního postižení se v současné době užívá 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, zpracovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO) v Ženevě. Vstoupila v platnost roku 2009. Mentální postižení čili retardace se dělí do šesti základních kategorií. Jednotná kritéria pro posouzení mentální retardace neexistují, proto ji WHO rozdělila dle hodnot IQ, kdy jde ale převážně jen o orientační klasifikaci.

Lehká mentální retardace (IQ 50-69)

Projevuje se obtížemi v učení. Dospělí jsou schopny pracovat, navazovat sociální vztahy, většina dosáhne úplné nezávislosti v osobní péči, praktických domácích dovednostech, je poměrně dobrá možnost uplatnění na trhu práce.

Středně těžká mentální retardace (IQ 35-49)

Je zde výrazně opožděn rozvoj chápání a užívání řeči, k zafixování čehokoli je třeba častého opakování, je opožděna schopnost starat se sám o sebe. V dospělosti jsou

---

⁷ CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži*. Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-825-3, str. 116.

⁸ LANGMEIER, Josef. *Vývojová psychologie*. 2. vydání aktualizované. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

⁹ ŠVARCOVÁ, Iva. SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. 3. vydání aktualizované a přepracované. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-7.

schopni vykonávat jednoduchou manuální práci, jestliže jsou úkoly strukturovány a pod dohledem.

Těžká mentální retardace (IQ 20-34)

Děti s tímto stupněm jsou v dospělosti schopny chápat jen základní souvislosti a vztahy, omezení je zřejmé i v oblasti řeči, jejich učení je značně limitováno a vyžaduje dlouhodobé úsilí. Projevuje se potřebou soustavné pomoci a podpory.

Hluboká mentální retardace (IQ je nižší než 20)

Projevuje se vážnými omezeními v sebeobsluze, komunikaci a mobilitě. Možnosti výchovy a vzdělávání jsou velmi omezené. Lidé s tímto stupněm postižení jsou nanejvýš schopni rozlišovat známé a neznámé podněty a reagovat na ně libostí či nelibostí.¹⁰

Jiná mentální retardace

Jde o mentální postižení, kde není snadné určit stupeň mentálního postižení kvůli přidruženému somatickému či sensorickému postižení, autismu nebo těžkým poruchám chování.

Nespecifikovaná mentální retardace

Toto označení se používá v případech, kdy je mentální postižení prokázáno, je však obtížné nebo nemožné určit jeho úroveň a zařadit tak do uvedených kategorií. Hloubka mentálního postižení se určuje pomocí inteligenčního koeficientu: věk mentální/věk fyzický x 100. Vyjadřuje vztah mezi dosaženým výkonem v úlohách odpovídajících určitému vývojovému stupni a mezi chronologickým věkem.¹¹

3.3 Výchova a vzdělávání nezletilých dívek s nařízenou ústavní výchovou v roli matky, péče o dítě

Výchovu a vzdělávání lidí s mentálním postižením je třeba chápat jako celoživotní proces. Základy výchovy dětí s mentálním postižením, stejně jako výchovy ostatních vrstevníků spočívají v rodině. Výchova dítěte s tímto postižením je mnohem obtížnější, náročnější než výchova intaktního jedince. Je potřeba velké pedagogické dovednosti, času

---

¹⁰ ŠVARCOVÁ, Iva. SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. 3. vydání aktualizované a přepracované. Praha: Portál, 2006. ISNB 80-7367-7.

¹¹ ŠVARCOVÁ, Iva. SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. 3. vydání aktualizované a přepracované. Praha: Portál, 2006. ISNB 80-7367-7.

a trpělivosti rodiče či vychovatele. Vzdělávání dětí s mentálním postižením může probíhat v rámci škol hlavního vzdělávacího proudu, tzn. běžné typy škol, nebo v rámci speciálního vzdělávání.¹²

3.4 Ústavní výchova

„Ústavní výchova má být nařízena jen v těch případech, kdy je výchova dítěte vážně ohrožena a jiná opatření nevedla k nápravě.“¹³

Soud nejdříve prozkoumá možnost náhradní rodinné péče, která je upřednostněna před péčí ústavní.¹⁴

Typy zařízení:

- diagnostické ústavy
- dětské domovy
- dětské domovy se školou
- výchovné ústavy

Zařízení ústavní výchovy zajišťují:

- Základní práva dítěte na výchovu a vzdělávání v rámci mezinárodních smluv o lidských právech.
- Zacházení s dítětem, tak aby docházelo k plnému rozvoji jeho osobnosti
- Účelem zařízení je zajišťovat dítěti na základě rozhodnutí soudu náhradní výchovnou péči v zájmu jeho vývoje, výchovy a vzdělávání.
- Účelem preventivně výchovných zařízení, které jsou součástí systému, je předcházení vzniku a rozvoji negativních patologických projevů a zmírňování či úplné odstraňování důsledků již vzniklých poruch chování.
- Zařízení podporují základní péči jinak poskytovanou rodiči či jinými osobami, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy.
- Dále také poskytují péči dětem, které nejsou občany ČR – například: dětem cizincům, který nemají doprovod.

---

¹² ŠVARCOVÁ, Iva. SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. 3. vydání aktualizované a přepracované. Praha: Portál, 2006. ISNB 80-7367-7.

¹³ KOLUCHOVÁ, Jarmila. MATĚJČEK, Zdeněk, ed. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8637-3, s. 32

¹⁴ KOLUCHOVÁ, Jarmila. MATĚJČEK, Zdeněk, ed. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8637-3.

- Lze poskytovat péči i nezaopatřeným osobám starším 18 (19) let až do 26 let, pokud se stále připravují na budoucí povolání.
- Poskytují možnost k náboženské výchově s ohledem na rodinnou tradici.
- Pro děti se závažnými poruchami chování se zřizují ve výchovných zařízeních školy základní a střední, které mají přizpůsobené vzdělávací programy.
- Vysvědčení školy obsahují tiskopisy a razítko s názvem a adresou školy s vynecháním názvu výchovného zařízení a snaha předejít stigmatizaci dítěte.¹⁵

„Život s novorozencem přináší vedle radosti a nespecifikovaných libých prožitků především náročné situace spojené se sebezapřením, fyzickou i psychickou zátěží, sociálními konflikty, konflikty spojenými s náhlou změnou sociálních rolí a vztahů, spojenými s radikálními změnami v hodnotovém systému, vztahu k odpovědnosti, v požadavku na změny v okolí.“¹⁶

4 Právní, psychologické a sociální možnosti pro nezletilé dívky v roli matky

4.1 Psychologické možnosti nezletilých dívek

Na každého jedince působí prostředí, ve kterém žije a vlastnosti tohoto prostředí ovlivňují jeho vývoj. Velký význam pro psychiku mají získané zkušenosti, které mohou modifikovat způsob prožívání a uvažování dítěte. Záleží, v jakém rodinném prostředí jedinec vyrůstá, jaké má rodinné zázemí a jaké prostředí mu poskytuje škola.

„City (emoce) jsou psychické jevy, které hodnotí to, co poznáváme a co děláme. Hodnocení se přitom řídí našimi potřebami a cíli.“¹⁷

¹⁵ Systém školských zařízení pro výkon ústavní výchovy. *Sociální práce* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z:

<https://cc.bingj.com/cache.aspx?q=chov%C3%A1n%C3%AD+%C4%8Dinnost+rodi%C4%8D+%C4%8Detnost+d%C4%9Btsk%C3%BD&d=4816300869878105&mkt=en-US&setlang=en-US&w=SujFtnj0A0OOMwIXzyro7UuizrWnrH6y>

¹⁶ Diagnostický ústav a Středisko výchovné péče, Praha 4, Na Dlouhé mezi 19. *DUASVP* [online]. 2020 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <http://duasvp.cz/>

¹⁷ ČÁP, Jan. ČECHOVÁ, Věra. ROZSYPALOVÁ, Marie. *Obecná psychologie pro střední pedagogické školy*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství H&H, 1998. INSB 80-86022-36-6, s. 166.

4.2 Sociální možnosti

Nejdříve a zároveň nejvíce jedince ovlivňuje rodina a rodinní příslušníci. Stojí na počátku rozvoje osobnosti a může ovlivňovat fázi dalšího vývoje. Nejdůležitější je emocionální funkce rodiny, která je zásadní a nezastupitelná. Žádná jiná instituce nedokáže vytvořit stejné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty jako rodina. Nefunkční rodina, špatný postoj rodičů má nepříznivý vývoj na utváření osobnosti a je pro dítě dlouhodobou zátěží. Důležitý je způsob výchovy v rodině a citový vztah rodičů k dítěti.

Dalším faktorem, který ovlivňuje osobnost člověka je vrstevnická skupina. V této skupině si jedinec uspokojuje různé potřeby, např. pocit jistoty, bezpečí, sociální styk a uznání.¹⁸

4.3 Těhotenství nezletilých matek

Těhotenství v nezletilém věku je velmi závažná věc, otázkou zůstává, zda je nezletilá dívka schopna podílet se na výchově dítěte a dát mu dostatek lásky, i když by se dalo říci, že je sama pořád dítětem. Někteří lékaři poukazují na to, že člověk má biologicky zakódovanou péči o mládě, která se projevuje již zhruba v deseti letech. Navíc tvrdí, že pokud je těhotná dívka tělesně vyvinutá, mateřství pro ni (ani pro dítě) již ve třinácti letech není velkým rizikem. Problémem ale je, že dívka v tomto věku ještě není zcela vyvinutá po stránce duševní.

V současné době počet těhotných nezletilých dívek mírně klesá, vzhledem k možnostem různých forem antikoncepce, preventivních programů či výuce ve škole.

Těhotné dívky často nedodrží rady a doporučení lékařů a pokračují v kouření, popíjení alkoholických nápojů, případně užívání drog a nedocházejí na pravidelné konzultace do poradny. Většinou mají nepříliš kvalitní rodinné zázemí. U těchto dívek vzniká velké riziko vzniku vrozených vad u nenarozeného dítěte během těhotenství a porodu.

Jedním z rizik jsou předčasně narození novorozenci, kteří vyžadují dlouhodobou a intenzivní péči po porodu, mohou trpět zejména neurologickými obtížemi, dechovými a střevními obtížemi. Dalším rizikem je nízká porodní hmotnost, která je způsobená

---

¹⁸ ČÁP, Jan. ČECHOVÁ, Věra. ROZSYPALOVÁ, Marie. *Obecná psychologie pro střední pedagogické školy*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství HŠH, 1998. INSB 80-86022-36-6.

nedodržováním doporučených dietních opatření, dívky nepřijímají v potravě dostatek živin nutných ke správnému vývoji plodu. Nedostatek doporučených živin je hlavním rizikem pro dítě po porodu, mohou trpět nedostatkem vitamínů a jiných látek, důležitých pro jejich další vývoj.

Ne všechny dívky se svým dětem po porodu věnují, dítě tak má nedostatek poznávacích a sociálních podnětů. Děti pak mají často problémy ve škole či v sociálním prostředí. Z výzkumů vyplývá, že děti mladých matek jsou více ohroženy závislostmi.¹⁹

5 Prevence nechtěného početí

V poslední době není těhotenství nezletilých dívek tak časté jako dříve, hlavně díky sexuální osvětě a antikoncepci.²⁰

Antikoncepci lze charakterizovat jako prostředek k zamezení nechtěného těhotenství. Lze ji rozdělit do několika oblastí podle různých hledisek – dlouhodobá, krátkodobá, hormonální a nehormonální:

- dlouhodobá: nitroděložní tělísko s hormonem nebo bez hormonu
- krátkodobá: antikoncepční pilulky, náplast, vaginální kroužek, injekce
- hormonální: pilulky (jedná se o nejspolehlivější formu, ale bohužel nebrání přenosu pohlavních chorob. Je dostupná pouze na lékařský předpis.), kroužky, injekce, náplasti, nitroděložní tělíska
- nehormonální: bariérové metody (kondom, pesar, femindov – prezervativ pro ženy), nitroděložní tělíska

Jiné varianty antikoncepce:

- metoda neplodných dnů: jedná se o pozorování tzv. bazálních teplot, nebo počítání dnů k určení ovulace. Pro mladé dívky je velmi nespolehlivá z důvodu nepravidelného menstruačního cyklu.²¹

---

¹⁹ Maminka.cz. *Nezletilé matky aneb Může dítě vychovat dítě?* [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.maminka.cz/clanek/tehotenstvi-a-porod/nezletile-matky-aneb-muze-dite-vychovat-dite>

²⁰ ŠILEROVÁ, Lenka. *Sexuální výchova. Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0291-6.

²¹ TROJAN, Ondřej. *Jak mluvit s dětmi o sexu Rádce pro rodiče a učitele*. Nakladatelství Fragment, 2009. ISBN 9788025308332.

5.1 Znásilnění

Vynucení pohlavního styku či jiných sexuálních aktivit násilím nebo pod pohrůžkou. Znásilnění řadíme mezi nejzávažnější trestní čin v oblasti sexuální kriminality. U znásilnění často může docházet k nechtěnému početí.

5.1.1 Typy a motivace pachatelů

- 1) Socializovaní pachatelé – pachatel svou oběť dobře zná, před znásilněním dochází ke sváděcímu jednání
- 2) Nesocializovaní pachatelé – přistupují k obětem těmito způsoby:
  - a) Podvodným - pachatel před útokem oběť kontaktuje a dává jí nějakou pomoc
  - b) Bleskovým – fyzický útok bez předchozí verbální komunikace
  - c) Překvapivým – Pachatel utočí na oběť, kdy je oběť bezbranná. Například je pod vlivem alkoholu nebo spí.

Pachatelé jsou především motivováni potřebou uspokojení sexuálního pudu. Přistupují k tomu další motivy jako zloba, msta nebo potřeba se ujistit o vlastní moci.²²

5.2 Prostituce

Způsob ukájení pohlavního pudu pomocí tělesného styku s jinou osobou za finanční odměnu. Pomocí prostituce může dojít k nechtěnému početí.

5.2.1 Motivace k prostituci:

1) Vnější vlivy

Dívka je k práci dotlačena vnějšími okolnostmi například: ukončení pobytu v dětském domově, bez rodinného zázemí, neshody v rodině, odchod z domova, samoživitelka rodiny, špatná ekonomická situace rodiny, nedostatek pracovních míst (nemůže najít jiné zaměstnání).

---

²² SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-389-6, str. 114-147.

2) Vnitřní vlivy

Obecně ženy mají sklon k promiskuitě – práce je pro ně koníčkem. Někdo dívku k prostituci přivede - žena si skutečnost vnitřně zdůvodní, proč si za to nevzít peníze.

3) Racionální rozvaha

Ženám vyhovuje pracovní doba, protože ráno tráví čas s dětmi a v noci pracují. Mají možnost pracovat jen některé dny v týdnu. Je to jedno z nejsvobodnějších a nejméně závislých povolání oproti jiným profesím. Prostitutky dokáží oddělit osobní život a pracovní život.²³

5.2.2 Společnost a prostituce

Společnost nemá jednotný názor na prostituci. Jedna část společnosti prostituci toleruje, bere ji jako "povolání". Soucítí s jejich zaměstnáním a mají potřebu je chránit. Naopak druhá část proti ní bojuje z důvodů přenosu pohlavních chorob. Obecně společnost považuje prostituci za sociální jev, jelikož se sexuální služby dají koupit.

METODY PRÁCE S PROSTITUTKAMI

1. Streetworker

- a) týká se navazování kontaktu s klientkami v místě jejich působnosti
- b) předávání informací o institucích, které ženám mohou pomoci
- c) distribuce zdravotnických služeb (půjzdna ambulance, rozdávání kondomů)
- d) monitoring situace v lokalitě

2. Práce v erotických podnicích

- a) problémem je dostat se do podniku
- b) pomoc se musí zaměřit na zdravotní oblast

---

²³ Podle ústního sdělení Mgr. Lenky Novotné (pedagoga VOŠ a SOŠ v Břežnici, Rožmitálská 340, Břežnice) dne 13. ledna 2020.

3. Institucionální pomoc

Institute poskytují klientkám pomoc zdravotní, psychickou a sociální. Nejznámější organizace, které pracují s touto cílovou skupinou: Rozkoš bez rizika, La Strada, Ulice Plzeň.²⁴

Rizika práce (vzhledem k věku)

Největší riziko je pro mladé ženy:

- a) stránka fyzická - u mladých dívek dochází k většímu poškozování organismu
- b) stránka psychická - jsou snadněji ovlivnitelné a přístupnější k rizikovému chování (užívání drog, k nechráněnému sexuálnímu styku)

Důsledky rizika:

- zvýšený výskyt sexuálně přenosných chorob
- jsou přemlouvány zákaznicí k nechtěnému pohlavnímu styku
- drogy, jejich užívání a zvyšování jejich dávek
- závislost na drogách a alkoholu se vytvoří za podstatně kratší dobu než u starších/dospělých žen
- dosažení opilosti/nálady v důsledku drogy je pro ně žádoucí²⁵

Tabulka č. 1: Počet skutků za období 1.1. – 31.1.2020

KLASIFIKACE	REGISTROVÁNO	OBJASNĚNO CELKEM					
		POČET	spácháno nezletilými	spácháno mladistvými	spácháno dětmi	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno pod vlivem alkoholu
znásilnění (§ 185)	62	32	0	1	1	7	2
kuplířství (§ 189)	3	1	0	0	0	1	0

Tabulka č. 1 znázorňuje počet registrovaných případů znásilnění (62) a kuplířství (3) za období 1.1. - 31.1.2020. Počet objasněných případů u znásilnění je 32, z čehož 1 případ byl spáchán mladistvým a 2. dítětem. Dále 7 případů bylo spácháno opakovaně

²⁴ Podle ústního sdělení Mgr. Lenky Novotné (pedagoga VOŠ a SOŠ v Březnici, Rožmitálská 340, Březnice) dne 13. ledna 2020.

²⁵ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-389-6, str. 150 – 152.

trestanými osobami. Počet objasněných případů u kuplířství je 1, který byl spáchán opakovaně trestanou osobou.²⁶

6 Pěstounská péče

Pěstounskou péčí je možné definovat jako zvláštní formu státem řízené a kontrolované náhradní výchovy v rodině, zabezpečované též ze strany hmotnou podporou.²⁷

„Pěstounství je druhou základní formou náhradní rodinné péče. Druhé místo zajímá zejména díky počtu dětí, u kterých je u nás každoročně realizovaná.“²⁸

Podle nového občanského zákoníku je pěstounská péče vnímaná jako osobní péče o dítě třetí osobou, má přednost před ústavní výchovou. U pěstounské péče pěstoun nepřijímá dítě za vlastní, tak je tomu při osvojení dítěte.

„Cílem pěstounské péče je nahradit dítěti, které nemůže z vážných důvodů vyrůstat u svých rodičů, chybějící rodinné prostředí pobytem v jiné vhodné rodině.“²⁹

V případě svěření dítěte do pěstounské péče nevzniká mezi dítětem a pěstouny příbuzenský vztah, tak jak tomu je při osvojení. Přesto praxe ukazuje, že se takové psychologické vztahy v pěstounských rodinách vytvářejí.³⁰

Pěstounem může být jak příbuzný dítěte, tak i cizí osoba, která poskytuje záruku řádné péče o dítě, má na území České republiky bydliště a se svěřením dítěte do pěstounské péče souhlasí. Pěstoun se však nestává zákonným zástupcem dítěte. Zákonnými zástupci dítěte jsou nadále biologičtí rodiče, včetně svých práv a povinností, které plynou z jejich rodičovské odpovědnosti. Mají právo se s dítětem stýkat i právo na

---

²⁶ Statistické přehledy kriminality za rok 2020. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx?fbclid=IwAR1wo4wUqmjXO_tm-a5gWf0mOS0SnsCFHTWaJrz8Tx2ECSzbSI_J2Gtzjc

²⁷ BUREŠOVÁ, Pavla. POLÁCHOVÁ VAŠŤATKOVÁ, Jana. VYHNÁLKOVÁ, Pavla ed. *Rodina a náhradní rodinná péče*. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-013-4.

²⁸ BUREŠOVÁ, Pavla. POLÁCHOVÁ VAŠŤATKOVÁ, Jana. VYHNÁLKOVÁ, Pavla ed. *Rodina a náhradní rodinná péče*. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-013-4, s. 20.

²⁹ BUREŠOVÁ, Pavla. POLÁCHOVÁ VAŠŤATKOVÁ, Jana. VYHNÁLKOVÁ, Pavla ed. *Rodina a náhradní rodinná péče*. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-013-4, s. 24.

³⁰ BUBLEOVÁ, Věduna et al. *Pěstouni mají právo na služby: Praktický průvodce pro náhradní rodinnou péči*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, 2007.

informace o dítěti, mají stále vyřizovací povinnost ke svému dítěti. Výživné však neplatí do rukou pěstouna, ale státu, respektive Úřadu práce ČR.

Pěstoun dítě zastupuje pouze v běžných záležitostech, které se dotýkají jeho každodenního života. V podstatných věcech a rozhodnutích týkající se nezletilého dítěte je vždy nutný souhlas zákonného zástupce, tedy rodiče. Touto skutečností bývá v praxi nejčastěji vydání cestovního pasu, souhlas s plánovaným lékařským zákrokem či podání přihlášky na střední školu či učiliště.³¹

V případě, že nelze souhlas zákonného zástupce (rodiče) zajistit, lze požádat soud o udělení souhlasu na místo rodiče.

6.1 Pěstounská péče

Do pěstounské péče se svěřují děti, jejichž výchova není u rodičů zajištěna a zájem dítěte takové svěření vyžaduje. Dítě může být svěřeno:

- a) osobám, které jsou podle zákona o sociálně právní ochraně dětí zařazeny do evidence osob vhodných k výkonu pěstounské péče (pěstoun),
- b) osobám v evidenci (osoby, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu),
- c) osobě blízké dítěti nebo osobě příbuzné. N

Pěstounská péče může být:

- a) na dobu přechodnou
- b) na dobu, než dítě dosáhne zletilosti

6.1.1 Výše odměny pro osoby pečující

- 12000 Kč, pokud pěstoun pečuje o 1 dítě,
- 18000 Kč, pokud pěstoun pečuje o 2 děti,
- 30000 Kč, pokud pěstoun pečuje alespoň o 3 děti nebo pečuje alespoň o jedno dítě ve středně těžké, těžké a úplné závislosti na pomoci jiné osoby. Za každé další

---

³¹ GABRIEL, Zbyněk. NOVÁK, Tomáš. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4717-883.

dítě svěřené do péče osoby pečující se v těchto případech odměna pěstouna zvyšuje o 6000 Kč.³²

7 Kriminalita

Pro společnost negativní, škodlivý jev, který způsobuje státu i společnosti značné imateriální i materiální škody, obětím trestné činnosti škody fyzické, psychické i společenské.³³

Po druhé světové válce, kdy dochází k nárůstu kriminality a přestávají být účinná represivní opatření, se do popředí dostává prevence kriminality, která si v boji s kriminalitou získává stále pozitivnější postavení.³⁴

Typy kriminality podle Romana Svatoše

- a) přirozené zločiny – vražda, loupež, krádež, znásilnění
- b) legální pojetí kriminality – považujeme za kriminalitu všechna jednání, které trestní právo posuzuje jako trestné činy
- c) sociologické pojetí kriminality – kriminalitou chápe i jednání, které vybočují z mantinelů nastavených trestním právem, jednání lze považovat za trestné z pohledu trestního zákoníku, ale jsou pro společnost negativně škodlivá. Tímto se rozumí prostituce, alkoholismus, gambling a užívání drog.
- d) zjevnou (registrovanou) kriminalita – statistika registrovaných trestných činů na určitém území v časovém úseku
- e) skrytá (latentní) kriminalita – kriminalitu zajišťujeme dotazování jiných osob na trestnou činnost, ptáme se na samostatné pachatele a zaměřujeme se na viktimizační výzkumy. Nevyšší míra latence je u trestů pohlavního zneužití, ke kterému dochází často v rodinách (strach z oběti, strach z toho, co na to řekne okolní společnost, obava ze ztráty partnera). Latence kriminality neustále stoupá,

---

³² Odměna pěstouna. *MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

³³ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-389-6, str. 25 a 27.

³⁴ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, str. 13.

protože policisté pro vysokou pracovní vytíženost při objasňování registrované kriminality, již nemají možnost vyhledávat trestnou činnost.

- f) objasněnost kriminality – statistika zjištěných pachatelů na počet zjištěných registrovaných činů³⁵

7.1 Příčiny kriminality

Etiologie se zabývá objasněním příčin kriminality. Kriminologie úzce souvisí s kriminalitou, aby mohla kriminologie plnit své úkoly, musí zahájit nalézání příčin kriminality. Důležité je vnímat příčiny kriminality ve dvojitým smyslu. Rozlišujeme objektivní příčinu kriminality a subjektivní příčiny. Za kriminalitu se považuje nestabilní společenské vztahy a z nich vyplývající situace a podmínky života lidí. Řadíme sem například nezaměstnanost, vzdělání a jeho systém. Subjektivní příčiny mají subjektivní charakter, který souvisí s motivem, se zaviněním, a především s pachatelem.

7.1.1 Příčiny nárustu kriminality po roce 1989

- a) devalvace institucionálních forem kontroly – oslabení činnosti orgánů činných v trestném řízení, oslabení Policie České republiky
- b) neúcta a nerespektování zákonů
- c) nestabilita, nepřehlednost právních předpisů
- d) otevření se světu – migrace, drogová problematika, prostituce
- e) rozvoj tržní ekonomiky – zvětšil se rozdíl mezi chudými a bohatými a s tím souvisela větší snaha o získání majetku nelegální cestou
- f) silné populační ročníky (1973 – 1978)
- g) amnestie prezidenta republiky z let 1989 – 1990
- h) nízká úroveň právního vědomí
- i) nízká úroveň mravního vědomí³⁶

---

³⁵ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-389-6, str. 13.

³⁶ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7.

7.2 Kriminalita žen

Na přelomu 18. a 19. století převládala kriminalita mužů. Kriminální statistiky popisovaly, že většinu trestných činů páchali muži. Z toho vyplývalo, že zločin je mužskou aktivitou. Podíl žen na páchání trestné činnosti byl velmi nepatrný a jejich přestupky nebyly natolik závažné, proto řešení ženské kriminality se začalo považovat za ztracený čas. Ženská kriminalita je často spojována s hříšností a sexuální vyvrálostí těla, proto se schyluje pozornost k prostituci. Na přelomu 19. a 20. století se několik kriminologů a odborníků začalo podrobně zajímat o ženskou kriminalitu. Snažili se vysvětlit a objasnit zločinnost, kterou páchají ženy. Mysleli si, že ženy mají vrozené vlastnosti, kterými například často jsou mateřské pudy, závislost a emocionální stránka, které rozhodně nesměřují do vězení. Když se žena vymykala složkám pasivity, mateřskému pudu nebo citlivosti byla považována za duševně nemocnou. Nárůst ženské kriminality byl zaznamenán v 70. letech 20. století. Tento nárůst byl zaznamenán díky rostoucímu feministickému hnutí. Tímto se začíná pohlížet na to, že ženská kriminalita je stejně závažná jako mužská kriminalita.³⁷

Typologie podle Daylové

- a) ženy na ulici – tato skupina zahrnuje sexuální zneužívání, prostituci a útěky z domova
- b) zraňující ženy – ve svém dětství docházelo k domácímu násilí, týraní či zneužívání, zde nemůžeme zpochybňovat i drogovou závislost
- c) bité ženy – žijí s mužem, který je násilnického typu, a proto ženy na tuto situaci, ženy používají násilnou reakci³⁸

---

³⁷ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. Jiná vězení? *Sedmá generace* [online]. 2002 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.sedmagenerace.cz/jina-vezeni/>

³⁸ BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti*. Praha: Institut prokriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 23, cit. dle: Chesney –Lind, M.: *The Female Offender*. London, SAGE Publications, 1997

7.3 Prevence kriminality

Prevence kriminality vznikla v 50. – 60. letech 20. století v západní Evropě. Soubor nejrůznějších aktivit mimotrestného charakteru orientovaný na odstranění, eliminaci nebo oslabení neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality nebo zmenšení působnosti. Jednání působí do budoucna, na faktory a příčiny kriminality, na pachatele, kteří ještě nespáchali trestnou činnost, ale i na ty kteří trestnou činnost spáchali. Prevence také vstupuje do sociálního prostředí a zaměřuje se na bezdomovce, prostitutky a drogově závislý. Zaměřuje se často na jednotlivé osoby, které by mohli být potencionální obětí trestné činnosti. Zde se vytváří zábrany proti páchání trestným činům.³⁹

7.3.1 Struktura prevence kriminality

7.3.1.1 Sociální prevence

Sociální prevence vznikla ve 30. – 40. letech 20. století. První preventivní programy se zaměřovaly zejména na mládež a ohroženou mládež. Cílem byla ohrožená mládež, která pocházela z problémových rodin nebo z rodin, které měly velký počet dětí, trpěly materiální i imateriální chudobou, nemocemi či užívaly alkohol a drogy. Orientovala se na potenciálního pachatele, působila na sociální integraci jedince a jeho začlenění do společnosti. Na změnu příčin kriminality se snažily působit společenské a ekonomické podmínky např. prostituce, gamblerství, nezaměstnanost a chudoba.⁴⁰

Objekty sociální prevence

- a) Rodina – prevence v rodině má primární význam. Snaží se ovlivňovat faktory ohrožující splnění základních funkcí rodiny
- b) Škola – ve škole dohlíží na prevenci metodik prevence, který se snaží eliminovat rizikové faktory ve školním prostředí.

---

³⁹ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, str. 13 – 15.

⁴⁰ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, str. 16.

- c) Volnočasová oblast – řadíme sem různé kroužky, junior fan kluby. Mládež navštěvuje volnočasové aktivity, a proto nemají čas, ani pomyšlení na páchaní trestné činnosti.
- d) Zaměstnanost – vytváří a zajišťuje ekonomickou nezávislost.
- e) Oblast bydliště – na tomto objektu hodně záleží. Ve městech totiž dochází k většímu riziku páchaní trestné činnosti než na vesnicích.⁴¹

7.3.1.2 Situační prevence

Rozvinula se v 60. – 70. letech 20. století. Orientuje se na samostatný trestní čin a zaměřuje se na kriminogenní situace. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické obrany se snaží kriminogenní podmínky eliminovat. Nejvíce působí při eliminaci majetkové trestné činnosti. Situační prevence je velmi efektivní a účelná. Odpovědnost za opatření nesou především občané, obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra České republiky, respektive policie ČR.⁴²

Opatření situační prevence

- a) Odstraňování kriminogenních situací – do této skupiny řadíme zámky, vysoké ploty, alarmy, bezpečnostní kontrola na letišti a stadionech.
- b) Omezování příležitostí ke spáchání TČ – předcházení trestné činnosti, nenecháváme cenné věci v autě, použití replik obrazů na výstavách, výrobní čísla.
- c) Zvyšování rizika dopadení pachatele – tuto funkci plní dohled Policie ČR, pracovní ostrahy.
- d) Digitální mapy kriminality – mapy, ve kterých jsou zobrazeny místa kriminálních deliktů prostřednictvím GPS souřadnic.⁴³

---

⁴¹ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, str. 19.

⁴² SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, str. 16.

⁴³ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7.

7.3.1.3 Viktimologická prevence

Pomoc obětem trestních činů, která je založena na bezpečném chování, diferencovaného na různé kriminální situace a na psychickou připravenost ohrožených osob. Sleduje, aby se člověk nestal obětí trestního činu. Jedná se o skupinové nebo individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Využívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení. Převážně se orientuje na důchodce, děti, dívky a mládež.⁴⁴

8 Úroveň preventivních aktivit

- a) Primární prevence – využívá především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené na nejširší veřejnost. Pozornost je určena na pozitivní ovlivňování dětí a mládeže, zajímá se, jak využívají volného času a možnosti sportovního vyžití. Působí na všechny bez ohledu na úroveň jeho kriminálního ohrožení.
- b) Sekundární prevence – zaměřuje se na rizikové jedince nebo skupiny osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Patří sem například alkoholové závislosti, záškoláctví, drogové závislosti a dlouhodobá nezaměstnanost.
- c) Terciální prevence – zaměřena na předcházení kriminální recidivě konkrétního pachatele a předcházení viktimologické recidivě oběti.⁴⁵

---

⁴⁴ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, str. 16.

⁴⁵ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, str. 16 a 17.

9 Nejčastější rizikové chování u mládeže

9.1 Šikana

Jde o násilí ve, kterém je obvykle oběť slabší a nedokáže se v této situaci bránit. Toto rizikové chování má záměr ublížit, ohrozit, ponižovat nebo zastrašovat oběť. Jedná se o poruchu chování, které se obvykle vyskytuje od útlého věku až po stáří.

9.1.1 Fáze šikany:

1. Dítě nikdo ve třídě nemá rád, proto je ve třídě osamělé, ostatní spolužáci ho odstrkují, pomlouvají.
2. Partička dětí o něm začne hovořit ošklivě na hlas, dělají si z něho srandu, ostatní spolužáci to nevidí a neslyší, protože se bojí agresorů.
3. Ve třetí fázi se stane období zlomu, kdy se ostatní spolužáci zastanou oběti a dají najevo nesouhlas s takovým chováním ve třídě nebo se naopak stáhnou do pozadí a šikanující skupinka dětí dostane „zelenou“ do té chvíle ještě nevinné žertování se změní v absolutní šikanu.
4. Násilí se postupně začne stupňovat a oběť trpí více. Ostatní děti ve třídě žijí v jakési nejistotě a strachu a jsou rády, že na ně nedošlo. Přesvědčují se pocitem, že ony za nic nemůžou, ale v tom se pochopitelně mýlí, neuvědomují si, že mlčením vyjadřují určitý souhlas s bezprávím, které se ve třídě už dobu odehrává.
5. Opakované, dlouhodobé, fyzické týrání, ke kterému dochází u dětí mladšího věku se odehrává spíše mimo školu, kdy si šikanující děti na svou oběť počkají před školou nebo na cestě domů apod.

Učitelé často šikanu ve školách podceňují, měli by si uvědomit, že se během chvilky může rozšířit do více tříd. Šikana poškozují osobnost druhého člověka a je tedy mnohem horší, než krádež nebo poškozování majetku. Důležitá je pro děti prevence již od útlého věku, aby se tomuto jednání dokázali bránit a vyvarovat.⁴⁶

---

⁴⁶ Šikana. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/sikana.html>

9.2 Krádež

Narušit školní klima můžou i drobné krádeže. Mládež může mít toto jednání dobře dopředu připravené, promyšlené, a proto pachatele může být obtížné dohledat. Závažnost krádeže záleží na cíli a motivaci, která k ní vedla.⁴⁷

Tabulka č. 2: Počet skutků za období 1.1. – 31.1.2020

KLASIFIKACE	REGISTROVÁNO	OBJASNĚNO CELKEM					
	POČET	POČET	spácháno nezletilými	spácháno mladistvými	spácháno dětmi	spácháno opakov. trest. osobami	spácháno pod vlivem alkoholu
loupež (§ 173)	139	94	13	9	20	43	4
krádeže kapesní (§ 205)	838	86	4	6	10	43	0
krádež (§ 205)	31	21	0	0	0	9	0

Tabulka č. 2 znázorňuje počet registrovaných případů: loupeže (139), krádeže kapesní (838) a krádeže (31) za období 1.1. - 31.1.2020. Počet objasněných případů u loupeží je 94, z čehož 13 případů bylo spácháno nezletilými, 9 mladistvými a 20 dětmi. Dále 43 případů bylo spácháno opakovaně trestanými osobami a 4 případy pod vlivem alkoholu. Počet objasněných případů u kapesních krádeží je 86, z čehož 4 případy byly spáchány nezletilými, 6 mladistvými a 10 dětmi. Dále 43 případů bylo spácháno opakovaně trestanými osobami. Počet objasněných případů u krádeží je 21, z čehož žádný případ nebyl spáchán nezletilými, mladistvými a dětmi. Opakovaně trestanými osobami bylo spácháno 9 případů.⁴⁸

9.2.1 Způsoby krádeže:

- Příležitostní krádeže: nejsou předem promyšlené, dítě reaguje impulsivně, např. uvidí věc, po které moc touží a nemůže jí získat přirozenou cestou, že by si tuto věc koupil v obchodě.

Předem promyšlená krádež: signalizuje poruchu socializace, projevuje se spíše ve starším školním věku

- Opakovaná krádeže: tyto krádeže jsou často plánované, dítě chce zapadnout do své party, zavděčit se. Ovšem toto chování je velmi závažné.

⁴⁷ Krádež. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/kradez.html>

⁴⁸ Statistické přehledy kriminality za rok 2020. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx?fbclid=IwAR1wo4wUqmjXO_tm-a5gWf0mOS0SnsCFHTWaJrz8Tx2ECSzbSI_J2Gtzjc

Učitel by měl připomenout, že k přiznání je potřeba větší odvaha než k samotné krádeži. Připomenout, že přiznání je polehčující okolnost. Poučit dítě, že bude následovat nějaký trest a po jeho splnění, budeme záležitost považovat za zcela uzavřenou. Proto se na dítě nebudeme dále zlobit. Děti ve třídě vedeme ke kamarádskému a zpětnému začlenění do kolektivu. Důležité je třídě sdělit, že chybovat je lidské, ale že člověk se musí pokusit vše napravit. Děti vedeme k tomu, aby se naučily odpouštět v těchto situacích, právě proto, aby ve třídě bylo příjemně.⁴⁹

9.3 Závislosti

Častá příčina, která vede ke závislosti je chybějící rodinné zázemí, nekvalitní a negativní vzory, tlak vrstevníků, neschopnost řešit problémy, neschopnost navázat a udržet si vztah, nízké sebevědomí, frustrace, deprese, obavy z budoucnosti. Dítě má vytvořenou na rodičích závislost. Pokud dítě od mala vyrůstá v láskyplném prostředí, tak je to nejlepší základ pro zvládání životních situací. Rodina je pro děti vzor.⁵⁰

Negativní věci děti považují za normální, když to dělají jejich rodiče, je pravděpodobné, že dítě to bude dělat také. Důležité je děti vést k určitým zálibám nebo kroužkům, aby se nenudily a nepropadly negativním věcem. V dnešní době často děti propadají závislosti na mobil a počítačových hrách. Nejdůležitější je prevence zaměřena proti negativním vlivům jako je alkoholismus a drogy. Čím dříve se začne u dítěte s prevencí, tím dříve získá negativní postoj k nežádoucím vlivům.⁵¹

9.3.1 Typy závislostí

- a) gamblerství
- b) závislost na počítači a mobilu
- c) poruchy příjmu potravy
- d) alkohol
- e) drogy
- f) léky
- g) sledování televize

---

⁴⁹ Krádež. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/kradez.html>

⁵⁰ Závislosti. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/zavislosti.html>

⁵¹ Závislosti. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/zavislosti.html>

Hlavním příznakem závislosti je silná až nepřekonatelná touha po činnosti (sledování televize, gamblerství), věci (mobil, počítač), jídle (poruchy příjmu), látce (nikotin, alkohol, léky, drogy).⁵²

10 METODIKA PRÁCE

10.1 Postup práce a použité metody

K výzkumu jsem použila kvalitativní metodu kazuistiky, která mi umožní získat konkrétní a podrobné informace. Kazuistika analyzuje a popisuje případy jak atypické, výjimečné, hraniční, unikátní, tak zcela typické s charakteristickými rysy.⁵³

V práci uvádím kazuistiky již zletilých dívek, s kterými jsem se seznámila před třemi lety, v roce 2016, v době vykonávání mé odborné praxe v dětském domově. V roce 2019 proběhlo osobní setkání u dívek v Příbrami, kde v současnosti žijí. Pro zpracování kazuistik byla vybrána forma studia spisové dokumentace a forma rozhovoru na základě osobního setkání. Kazuistiky se skládají z anamnestických údajů. Kazuistiky uvádím se souhlasem obou dívek. Výzkumný vzorek tvoří dvě dívky, které několik let vyrůstaly v dětském domově rodinného typu a nyní se snaží vyrovnat s odchodem z ústavního zařízení a pečovat o své děti. Z analýzy podrobné spisové dokumentace vychází charakteristika obou dívek. V kazuistikách dále uvádím dva rozhovory se sociální pracovnící z dětské domova a s kurátorem z OSPOD.

Nedílnou součástí anamnézy je studium spisové dokumentace. Získáním údajů pomocí této metody, má obvykle vysokou míru objektivitu. Měl by se dodržovat zákon na ochranu osobních dat, tudíž neuvádět údaje, jméno, příjmení odborníka, který dokumentaci vystavil. Spisová dokumentace je lékařská, sociální, psychologická, soudní, pedagogická, speciálně pedagogická.⁵⁴

---

⁵² Závislosti. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/zavislosti.html>

⁵³ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z vývojové psychologie pro učitelství mateřských škol*. 1. vyd, Liberec: TU, 2003. ISBN 80-7083-697-0, str. 35.

⁵⁴ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z vývojové psychologie pro učitelství mateřských škol*. 1. vyd, Liberec: TU, 2003. ISBN 80-7083-697-0, str. 24.

10.2 Kazuistika

Kazuistika je jednou z výzkumných metod, která se může použít v rámci metodiky práce. Tato výzkumná metoda je vědeckým zpracováním praktického a konkrétního klientova případu. Případová studie je analyzována z hlediska vývojových projevů (od doby vzniku až po současnost). Při výzkumu se mohou využívat v rámci rozpracování jednotlivých případů i kombinace jiných metod jako je analýza, pozorování, rozhovor a spisová dokumentace.⁵⁵

10.2.1 Osnova kazuistiky

Z obsahového hlediska má kazuistika důležité následující části:

Úvod případové studie

V úvodu případové studie se krátce uvede charakteristika současných obtíží dítěte. Neuvádí se osobní data jako je příjmení a bydliště. Uvádí se pouze pohlaví a věk dítěte, případně typ školy a postupný ročník, do kterého dítě chodí. Často se používá smyšlené jméno dítěte, tím je charakterizováno jeho pohlaví a nemusí se o dítěti mluvit neosobně. Vše, ale vypovídá o něm jako o konkrétní osobě.

Anamnéza

Anamnéza je základní součástí pro tvoření kazuistiky. Anamnéza vystihuje souhrn informací, které poskytují různé zdroje ve vztahu k historii daného případu. V anamnéze je pozorován vývoj dítěte v jeho rodinném, popřípadě i školním prostředí, včetně vývoje a možností různých obtíží. Často se v anamnéze nachází i odpověď na otázku po současných příčinách problému dítěte.

Anamnéza velmi často probíhá formou polořízeného rozhovoru s rodiči dítěte, případně dalšími respondenty. Polořízený rozhovor je vhodnější formou, protože jeho obsahem je stanovený záznam oblastí, ve kterých je potřeba získat informace. Velmi důležité je nezasahovat do volné výpovědi respondentů. Z těchto informací je zřejmé, že nejsou součástí stanovených složek.⁵⁶

---

⁵⁵ Rodinná anamnéza. *Turbo* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737&chapterid=5291>

⁵⁶ Rodinná anamnéza. *Turbo* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737&chapterid=5291>

Anamnéza je rozdělena na dvě hlavní části:

Co se zjišťuje o rodině – určitý pohled na rodinu z hlediska socializačního prostředí dítěte, základní charakteristika rodiny, výchovný styl a její vztah k dítěti. Pohlíží se i na to v jaké míře by mohla být rodina zdrojem sociálního problému. Důležité je se zaměřit a shrnout vzájemné působení školy a rodiny, jestli dochází k problematické komunikaci mezi školou a rodinou. Komunikace může být zdrojem problému, ale také je velmi důležitá při hledání možností řešení konkrétní situace.

Rodinné prostředí je pro dítě důležitým základním sociálním prostředím, ve kterém vyrůstalo nebo vyrůstá a kde dochází k vývoji jeho osobnosti. Toto prostředí je nutné znát obzvlášť v případě, že zdroj problémů dítěte může vycházet z mimoškolního prostředí. Obtíže mohou být spojeny i se školou. Rodinné prostředí působí na vztah dítěte ke škole a způsob, jakým na ni reaguje a jak se v ní chová. Rodinné prostředí má velký vliv na všechny stránky anamnézy dítěte.⁵⁷

Co se zjišťuje o dítěti – je třeba se zaměřit vývoje dítěte i jeho obtíže. Všímat si charakteristik osobnosti dítěte, jak často vyplývá z výpovědí našich respondentů i samostatného dítěte. Např. jak dítě reaguje na překážky, jaký je jeho vztah k jeho sociálnímu prostředí i ke škole, jeho vztah ke vzdělávání a vzdělání, jestli má motivaci, temperament apod. Tyto informace nám může poskytnout i pedagogicko-psychologická poradna z výsledků vyšetření dítěte. Hodně informací získáme pomocí vlastního pozorování.⁵⁸

---

⁵⁷ Rodinná anamnéza. *Turbo* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737&chapterid=5291>

⁵⁸ Rodinná anamnéza. *Turbo* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737&chapterid=5291>

11 VÝSLEDKY

11.1 Charakteristika zkoumaného prostředí

11.1.1 Dětský domov rodinného typu

Dětský domov se nachází v obci Dubenec nedaleko Příbrami, působí dojmem většího rodinného domu. Zřizovatelem domova je církev Československá husitská. Toto zařízení funguje od roku 2006. Jedná se o dětský domov rodinného typu, který je rozdělen na dvě skupiny. Kapacita domova je 16 dětí, které žijí ve dvou skupinách, kde jsou zachovávány sourozenecké skupiny. Každá skupina žije odděleně, má vlastní vchod, kuchyň spojenou s obývací místností, sociální zařízení a tři pokoje. Vychovatelé společně s dětmi vaří, zajišťují úklid, mytí nádobí, praní, žehlení, nákup potravin a údržbu zahrady. Děti navštěvují různé sportovní kroužky, navštěvují se s kamarády a spolužáky. Dětský domov pracuje nejen s dětmi, ale také s jejich biologickými rodiči a hostitelskými rodinami.

11.1.2 Sociální podpora

Dívky žijí v dětském domově rodinného typu, kde jim je poskytované plné zabezpečení, stejně tak i pro jejich děti, kterým byla také nařízená ústavní výchova. S dívkami pracuje velmi intenzivně sociální pracovnice dětského domova, která jim pomáhá s vyřizováním záležitostí na úřadech a případně je doprovází. Velmi intenzivně se s dívkami pracuje v oblasti finanční gramotnosti. Sociální podporu poskytují pracovníci Odboru sociálně právní ochrany dětí Města úřadu Příbram, kteří pravidelně navštěvují nezletilé matky v dětském domově. Společně s vychovateli a sociální pracovníci se plánují další kroky.

11.1.3 Psychologická podpora

Dívky mohou využívat terapeutky, která dochází pravidelně jednou za měsíc do dětského domova. Dívky v minulosti navštěvovaly Středisko výchovné péče, kde s nimi pracovali odborní pracovníci. Této služby mohou i nadále využívat. V případě psychologické podpory se dětský domov může obrátit na diagnostický ústav, kde může využít psychologických služeb.

11.2 Popis případových studií

11.2.1 Kazuistika č. 1 - před čtyřmi lety

Jednalo se o dívku Annu, která měla nařízenou ústavní výchovu v rodinném dětském domově, kde žila již devět let. Do dětského domova Husita byla umístěna z Dětského diagnostického ústavu a Střediska výchovné péče pro děti a mládež Dobříchovice v roce 2007. Důvodem nařízení ústavní výchovy bylo zanedbání výchovy, nízké sociokulturní prostředí, neschopnost rodičů zabezpečit základní potřeby, nedodržování školní docházky a problémy v rodině. Dívka s rodiči a sestrou bydlela v rodinném domě na venkově. Do dětského domova Husita přišla v zanedbaném stavu s úzkostným jednáním a nízkým sebevědomím. Velký problém měla v rozumovém, výchovném a vzdělávacím směru. Měla zdravotní problémy a neměla základní hygienické návyky.

Rodinná anamnéza

Anna pocházela ze sociálně slabé rodiny s nízkým sociokulturním prostředím. Oba dva rodiče si vydělávali pouze příležitostně a nedokázali si najít trvalé zaměstnání. Občas pracovali na dohodu o provedení práce nebo formou brigád. Rodiče mají základní vzdělání a byli vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání. Matka má nízký intelekt, není schopna hospodařit s penězi a nedokáže řešit problémy v rodině. Otec není schopen finančně zabezpečit rodinu a výchovu, o dceru nejeví zájem. Ani za podpory sociálního úřadu nebyli rodiče schopni docházet do zaměstnání déle než týden. Rodina byla zanedbaná po hygienické stránce, bez sociálního zařízení, prostředí bylo pro dívku značně nepodnětné. Rodinný dům, byl ve vlastnictví babičky ze strany matky, která s nimi žila ve společné domácnosti. V rodinné péči nedošlo k žádné změně ani za pomoci Odboru sociálně právní ochrany dětí, sestry měly mnoho zameškaných hodin a žádná změna nebyla vidět ani v domácnosti. Rodinný domek, kde rodina žila, byl v nevyhovujícím stavu. Obyvatelná byla pouze jedna místnost, kde spali všichni společně i s babičkou. V místnosti pobývalo mnoho koček, což vedlo k nevyhovujícímu hygienickému prostředí. Rodiče se rozvedli, ale otec i po rozvodu žil ve stejném domě v prostorách bývalé prádelny.

Osobní anamnéza

Anna se narodila ze třetího těhotenství. I přesto, že matka v těhotenství kouřila, narodila se dívka v 39. týdnu těhotenství jako zdravé dítě. Měřila 50 cm, vážila 2900 g a porod byl bez problémů. Okolo 6 měsíce věku byl Anně diagnostikován opožděný vývoj, který se postupem času nezlepšoval, naopak se zhoršoval. Také měla závažnou oční vadu, která se měla léčit okluzorem a brýlemi, ale toto rodiče zcela zanedbávali a nebyli schopni péči zajistit. Osobnost dívky poznamenalo nepodněné prostředí, jak po stránce psychické, sociální, hygienické, tak i zdravotní. Její nízké rozumové schopnosti se odrážely v nezvládnání běžných situací.

Do mateřské školy dívka nechodila. Nastoupila na základní školu do první třídy, kde měla velkou absenci. Rodiče dívku do školy neposílali. Do školy chodila Anna nepřipravená a tomu odpovídaly i její známky. Do dětského domova přišla jako velice zanedbané dítě, byla plačtivá a reagovala úzkostně. Problémy byly s navazováním kontaktu s ostatními dětmi v dětském domově, k vychovatelům byla velmi odtažitá a bez zájmu s nimi komunikovat. Většinu prožitků řešila přes svou starší sestru. Nebyla schopná plnit žádné povinnosti, protože neměla žádné pracovní návyky. Neuznávala autoritu dospělého a ani ve spolupráci s dospělým nebyla schopná plnit jednoduché úkoly.

Na základě vyšetření z pedagogiko-psychologické poradny, kde bylo potvrzeno lehké mentální postižení, byla zařazena do Základní školy praktické a Základní školy speciální v Dobříši. S kolektivem dětí v této škole měla časté problémy, nebyla oblíbená, lhala a manipulovala s ostatními. Opakovaně žalovala na své spolužáky a vše, co provedla, svedla na ostatní. Zde ukončila základní vzdělání a poté nastoupila na odborné učiliště - obor prodavačské práce. Svěřila se, že má přítele, se kterým zahájila sexuální život. Sociální pracovnice ji poučila v oblasti sexuální výchovy a rizika možného otěhotnění bez použití antikoncepce. U gynekologa jí byla napsána antikoncepce, ale po rozhovoru se svou matkou antikoncepci odmítla užívat. Matka jí podporovala v těhotenství a myslela si, že je to cesta z dětského domova do běžného života. Velmi brzo otěhotněla a studium musela na rok přerušit. V dětském domově nekamarádila s vrstevníky, spíše vyhledávala mladší děti z druhé skupiny. Chovala se nenápadně, ale dokázala ukázat svou silnou osobnost v krizových situacích. Společně se svou starší

sestrou si tvořily silné postavení. Soužití sester bylo složité, pravidelně se hádaly, ponižovaly, urážely a hádky několikrát vygradovaly až do fyzického napadení.

Pedagogicko- psychologická anamnéza

Po příchodu do dětského domova byla Anna vyšetřena v pedagogicko-psychologické poradně, kde ochotně spolupracovala a projevovala se velmi vstřícně. Svou nejistotu v plnění úkolu maskovala smíchem, často chybovala, ale byla zdrženlivá a snažila se splnit i složitější úkoly. Její slovní zásoba byla na nízké úrovni a tomu odpovídaly její vyjadřovací schopnosti. Pokud měla splnit obtížný úkol, bez dopomoci měla tendenci se vzdát. Závěrem vyšetření bylo stanovení horní hranice lehkého mentálního postižení a doporučení vzdělávání na základní škole speciální. Ve škole pracovala pomalu a byla nesamostatná, nevytrvalá. Nebyla schopna se začlenit do vrstevnické skupiny a obtížně se zapojovala při práci ve skupině.

Její role matky

Anna v období těhotenství neměla téměř žádné kamarády a přátele, ačkoli byla celkem komunikativní, pozitivně reagovala na citlivý přístup ze strany vychovatelů. Má starší sestru, která byla také umístěna v dětském domově a ocitla se v podobné situaci. Většinu času v tomto období trávila se svým přítelem, což nebylo moc přínosné. Pouze se společně potulovali po okolí, kouřili a pili energetické nápoje. Její matka do dětského domova jezdila velmi málo a vztah se svojí starší sestrou měla velmi problematický, v soukromí se často napadaly a hádaly. Její sestra v tomto období již měla dítě.

Annin přítel docházel po porodu do dětského domova pouze příležitostně, spíše se scházeli po vyučování. Vychovatelé se snažili při návštěvě přítele oba dva připravovat na rodičovství. Dívka dostávala informace ohledně rodičovství a docházela na kurz. V roce 2014 Anna porodila syna, porod proběhl bez komplikací. Soud nařídil jejímu synovi ústavní výchovu, v porodnici nezletilá maminka reagovala plačtivě, zmateně a byla velmi unavená. Hned od počátku jí byly nastaveny režimová opatření, bylo potřeba jí intenzivně pomáhat s kojením a péčí o syna. Pozitivní bylo, že si ke svému synovi vytvořila citovou vazbu a přistupovala kladně ke kojení. Při citlivém a laskavém postupu vychovatelů reagovala pozitivně. Vychovatelé jí pod dohledem vedli k samostatnosti a zodpovědnosti, aby měla pocit, že může rozhodovat o svém synovi. Pokud si nebyla jistá s péčí o svého syna, nechala si většinou poradit nebo si dokázala sama říci o pomoc.

Také otce bylo zapotřebí zapojit a vést k péči a odpovědnosti za syna i Annu. Matka Anny začala více jezdit do dětského domova, ale to způsobovalo komplikace, protože začala odrazovat mladou maminku od kojení. Bylo složité dívku přesvědčit, že kojení je důležité pro jejího syna. Jako mladá maminka se pod dohledem zapojovala do pravidelných činností jako v běžné domácnosti. Její partner byl problémový a pocházel ze sociálně slabé rodiny. S partnerem byla nespokojená, protože nepracoval, byl nezodpovědný a málo je navštěvoval. Jejím snem byl společný byt a budoucnost s partnerem a synem jako to měla její sestra. Z důvodu mentálního postižení byla práce s dívkou mnohdy náročná, muselo se jí stále opakovat, jak dělat jednotlivé činnosti a povinnosti, jak má přistupovat ke svému synovi. Vše zvládala pouze s dopomocí dospělého a instrukce se musely několikrát opakovat. Kontakt s matkou Anny vycházel z její iniciativy, ale matka do dětského domova přestala jezdit, což dívka špatně snášela. Její partner nevyvíjel žádnou iniciativu k rodinnému životu a do dětského domova jezdil málo. Po vztahové a finanční stránce v něm neměla oporu a nemohla se na něj spolehnout. S dětmi v dětském domově neměla navázaná přátelství, ale dětem nebránila kontaktu se svým synem. Její syn celkem dobře prospíval.

11.2.2 Kazuistika č. 1 – o čtyři roky později

V době pobytu v dětském domově měla klientka syna u sebe hned od narození, s pomocí pracovníků se o něj dokázala postarat. Otec dítěte a přítel klientky za nimi zpočátku jezdil, při návštěvách jim byla povolena samostatná vycházka. Společný čas trávili na hřišti nebo koupališti, kde ale byli schopni spolu vydržet pouze krátkou dobu. Anna znala svého přítele ze školy, oba v té době navštěvovali odborné učiliště, obor prodavač, chodila s ním do třídy a znali se pouhý rok.

V době, kdy klientka dosáhla plnoletosti, odešla z dětského domova i se svým synem do malého domu k rodičům přítele. V roce 2015 partneři uzavřeli manželství. Soužití nebylo jednoduché, ani jeden z partnerů nebyl schopen si zajistit práci na hlavní pracovní poměr ani zkrácený úvazek. Pokud do zaměstnání nastoupili, vydrželi tam zhruba 2 měsíce a zpravidla do 2 měsíců zaměstnání ukončovali, čili ještě ve zkušební době. Výplaty téměř vždy utratili pouze za své potřeby (nákup cigaret, energetických nápojů apod.), potřeby svého syna nebyli proto schopni finančně uspokojit. Z důvodu neschopnosti rodičů postarat se o svého syna soud v roce 2016 rozhodl o svěřeni chlapce do pěstounské péče. Soud se o neschopnosti rodičů dozvěděl od zaměstnanců dětského

domova, když instituce podala žádost o svěřeni dítěte do pěstounské péče. Po odchodu z dětského domova byl nad Annou a jejím přítelem nařízen dohled ze strany Odboru sociálně právní ochrany dětí. Rodiče dítěte se s touto situací nemohli zpočátku smířit, své pocity zveřejňovali na sociálních sítích. Nastalou situaci manželé nebyli schopni zvládnout, proto u nich došlo k rozpadu manželství a následně k rozvodu. Manželství jim vydrželo necelý rok. V současné době žije klientka na ubytovně v Příbrami, stále zaměstnání nemá, je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, pobírá sociální dávky, žádný trvalý vztah nemá, pouze náhodné známosti.

Bývalý manžel žije s novou přítelkyní, která má v péči syna z prvního manželství, v malé garsoniére v Příbrami, také mají finanční problémy. Syn Anny a jejího manžela žije u pěstounů, kde mu je poskytována řádná péče, jsou mu zajišťovány všechny jeho životní potřeby, vynahrazují mu lásku za biologické rodiče a připravují jej na život ve společnosti. Anna navštívila syna pouze dvakrát, ale tyto situace nezvládla a o syna přestala jevit zájem. Od doby svěřeni syna do pěstounské péče se nikdy nepokusila o získání syna zpět do své péče. Anna neudrzuje pravidelný kontakt ani se svou matkou a sestrou, vzájemná setkání pravidelně vyústila ve spor.

11.2.3 Kazuistika č. 2 – před čtyřmi lety

Blanka měla stejně jako její sestra nařízenou ústavní výchovu v Dětském domově Husita, kde žila osm let. Ústavní výchova byla nařízena z důvodu nepodnětného sociokulturního prostředí, nevyhovující výchovná péče a problémy v rodině. Rodiče nedokázali zajistit základní potřeby a školní docházku. Dívka bydlela v rodině společně s rodiči, sestrou a babičkou ze strany matky. Rodinný dům se nacházel na venkově nedaleko Hořovic. Dům byl pouze vybaven nejnnutnějšími věcmi, obyvatelná byla pouze jedna místnost a ani ta neodpovídala po hygienické stránce. Blanka přišla do dětského domova velmi úzkostná, plačtivá, bojácná a byla významně poznamenána nepodnětným prostředím, a to nejen psychicky, ale i zdravotně.

Rodinná anamnéza

Dívka se narodila v roce 1999 a byla vychovávána oběma rodiči. Věk matky při narození dívky byl 23 let a věk otce byl 25 let. Blanka má sestru, která byla také umístěna ve stejném dětském domově. Obě dvě sestry jsou ze stejné rodiny a byly do dětského domova umístěny společně v roce 2009.

Osobní anamnéza

Blanka se narodila ve 40. týdnu těhotenství jako druhé dítě s porodní váhou 3200 g a mírou 50 cm. U lékaře byla sledovaná pro špatný psychický a duševní vývoj. Měla podprůměrné rozumové schopnosti, problémy s vyjadřováním a velké mezery v učení. Nedokázala udržet pořádek v osobních věcech a neměla upevněny hygienické návyky. Byla fixovaná na matku a na svou mladší sestru, s kterou však často manipulovala. Dívka přijímala autoritu, ale občas se jí nechtělo podřídit a reagovala vyhrožováním. Poté ihned volala matce. Její osobnost působila nesmělým, neprůbojným dojmem. Blanka jevila známky dlouhodobého rodinného zanedbání v nepodmětého prostředí. Velmi často si stěžovala, ale většinou bezdůvodně, zpravidla si vymýšlela a lhala. Pokud jí stížnosti nevyšly u jednoho vychovatele, zkoušela to u druhého. Byla bez jakýchkoliv zájmů, nejraději ležela v pokoji a poslouchala hudbu. Byla pohodlná občas až lenivá, nejevila o nic zájem. Někdy kreslila, ve škole navštěvovala keramický kroužek. Sportovní aktivity nevyhledávala, ale spíše trávila čas na počítači. V dětském domově ráda pomáhala v kuchyni s vařením a pečením. Neměla zafixovány návyky v oblasti hygieny, chování a učení. Nastoupila až na základní školu do první třídy, mateřskou školu nenavštěvovala. Její vědomosti byly nedostatečné, protože rodiče neposílali dívku do školy a také měla hodně neomluvených hodin.

Nechápala význam slov, měla problémy s vyjadřováním a nerozuměla čtenému textu. Blanka ve škole pracovala pomalu, nedokázala se soustředit, neuměla pracovat samostatně a nevydržela dlouho u jedné činnosti, nicméně se snažila svědomitě plnit školní povinnosti. Společně se svou mladší sestrou na základní škole působily jako silná dvojice. Z důvodu svého chování a častého žalování nebyla mezi spolužáky oblíbená. Postupem času se dokázala ve škole prosadit a začlenit do vrstevnické skupiny. Matka zpočátku jevila o dcery zájem a zapojovala se do programu a spolupráce s dětským domovem. Ve společnosti se chovala spíše uzavřeně, nekomunikativně, špatně se v ní vyjadřovala. V širším sociálním okolí měla problémy v oblasti slušného společenského chování a jednání. Blanka dokázala přesvědčivě lhát a podávala své matce zkreslené informace. V dětském domově komunikovala většinou se svou sestrou, vrstevníky nevyhledávala a v okolí dětského domova neměla žádné kamarády.

Pedagogicko-psychologická anamnéza

Dívka byla vyšetřena v pedagogicko-psychologické poradně, kde jednala rozpačitě, měla problém navázat sociální i verbální kontakt, působila uzavřeným dojmem. Pracovala pomalým tempem, potřebovala hodně času na promyšlení odpovědi i přes dostatek času chybovala. V zátěžové situaci nedokázala vnímat instrukce a potřebovala podrobné vysvětlení. Úroveň rozumových schopností byla v pásmu podprůměru. Velkou potíží byla malá slovní zásoba a porozumění čtenému textu. Po celou dobu vyšetření se nedokázala soustředit, jednala úzkostně a uzavřeně. Závěrem vyšetření byla stanovena střední hranice lehkého mentálního postižení a doporučení vzdělávání na základní speciální škole.

Její role matky

Blanka se v době pokročilého těhotenství s vrstevníky stýkala pouze omezeně a nevyhledávala žádná nová přátelství. O školu přestala jevit zájem, ignorovala povinnosti ve škole i na praxi, měla hodně absencí, bylo těžké jí motivovat ke studiu a nakonec přes veškeré úsilí studium přerušila. Aktivně se zajímala o věci spojené s péčí o miminko a přijímala názory od vychovatelů. Veškerý volný čas trávila se svým přítelem nebo v dětském domově se svou sestrou. Přítel pocházel ze sociálně slabé rodiny, ale byl zaměstnaný. Ve vztahu k sestře přetrvávaly konflikty a v tomto období se často hádaly kvůli svým partnerům. K rodině partnera byla nekomunikativní, nevyhledávala je a nechtěla s nimi navázat jakýkoliv kontakt. Společně se svým přítelem prožívali těhotenství a navštěvovali předporodní kurz. Koncem roku 2013 porodila syna a porod proběhl bez komplikací. Po porodu byla vyčerpaná, unavená, nechtěla se zpočátku zapojit do péče o syna a vyžadovala u sebe přítomnost matky. Její matka neměla pozitivní vliv na svou dceru při pomoci s péčí o syna. Zvláště Blanku odrazovala od kojení. Do péče o syna se zapojil její partner, na kterého byla velmi fixována, a byl pro ni oporou. Blanka nezvládala řešit situace spojené s rolí matky, potřebovala vedení dospělého, jelikož nedokázala situace správně vyhodnotit. Často podávala zkreslené informace. Situace spojené s rodičovstvím se jí dařilo řešit ve spolupráci s partnerem a většinu vyřizování záležitostí nechávala na něm. Problémem byl její přístup ve vztahu k synovi. Zpočátku ho odmítala a nebyla schopna navázat k synovi citovou vazbu. Její přístup byl lepší pouze za přítomnosti přítele. Společně začali přebírat odpovědnost za výchovu syna, ale nedokázali prozatím fungovat samostatně jako rodina. Partner si

pronajal byt, kam Blanka začala jezdit na návštěvy. Zde se postupně učila zvládat samostatně péči o syna, chod domácnosti a hospodaření s penězi. V roce 2014 jí byla zrušena ústavní výchova a dívka se vdala.

11.2.4 Kazuistika č. 2 – o čtyři roky později

Blanka žije s manželem ve společné domácnosti v garsoniéře v Příbrami. Jejich rodina se v průběhu třech let rozrostla o další dva členy, takže tvoří pětičlennou rodinu. Často u nich ještě zůstává na pár dní bydlet Blančina maminka. Manžel dochází pravidelně do zaměstnání, klientka je v současnosti na mateřské dovolené. Oba manželé pocházejí ze sociálně slabších rodin, hospodaření s penězi je pro ně velmi nesnadný úkol.

Společný čas spolu tráví minimálně, klientka si stěžuje, že je stále sama, manžel je většinu času v zaměstnání. Finanční prostředky vynakládají na platbu nájemného, na jídlo, potřeby dětí a své potřeby. Finanční prostředky jim stačí na zaplacení nájmu, na zabezpečení svých dětí, ale jinak žijí od výplaty k výplatě. Nejsou schopni si peníze spořit. Vzájemný vztahy manželů nejsou ideální, ale manžel je pro klientku oporou a ta si tuto skutečnost plně uvědomuje. Veškeré problémy, které nastanou, řeší vždy manžel klientky.

Denní režim klientky začíná kolem 8:00 hodiny, kdy vstává. Připraví dětem snídani, zpravidla je to jogurt, pomůže jim s ranní hygienou a děti si poté jdou hrát. Děti si střídavě hrají se svými hračkami, střídavě se o jiné hračky dohadují. Tuto situaci hodnotí matka tak, že děti jsou neovladatelné. V rámci pravidelného oběda matka nevaří, protože to neumí a není jasné, zda se tomu naučit chce, takže dětem pravidelně ohřívá koupené jídlo. Po obědě uloží děti k polednímu odpočinku, sama si pustí televizi a sleduje vše, co právě dávají. Odpoledne, když přijde manžel z práce, klientka manželovi přenechá péči o děti a jde spát. Udává, že je stále unavená a vyčerpaná.

Manžel zajišťuje dětem večeři, večerní hygienu a ukládá je ke spánku. Všechny děti trpí astmatem, mají velmi často astmatické záchvaty. Bohužel, vzhledem k bezohlednosti rodičů, musí trávit všichni svůj čas ve velmi zakouřeném prostředí, protože jak rodiče, tak i babička a teta jsou silní kuřáci. Tento stav ale netrápí ani jednoho z rodičů.

Konfliktní situace mezi manžely nastává vždy, když je u nich na návštěvě klientčina matka a její sestra. Po klientce požadují peníze, které záhy utratí za cigarety a energetické nápoje či alkohol. Další konfliktní situace nastává tehdy, když babička

zasahuje do výchovy svých vnoučat. Manžel je zásadně proti, aby se manželka stýkala se svou matkou a sestrou, ale na toto Blanka není ochotna přistoupit.

11.3 Rozhovor se sociální pracovníci z dětského domova

1. Jak dlouho pracujete v Dětském domově Dubenec a na jaké pozici?

V Dubenci působím již 15 let jako sociální pracovnice.

2. Jak se děti vyrovnávají se situací, když jsou umístěny do dětského domova a nemohou vyrůstat ve svém domácím prostředí?

Tato otázka je velmi individuální, každé dítě se vyrovnává s odchodem z dětského domova jinak. Často si děti chtějí získat pozornost od jednotlivého vychovatele na, kterého se upnou a vyžadují od něj lásku jako od rodiče. Pokud jsou děti umístěny do dětského domova, chybí jim pravidelné návyky a pravidla. Dětský domov je seznámí s režimem, který musí dodržovat.

3. Setkáváte se s trestnou činností ve Vašem domově?

V našem domově se setkáváme s drobnými krádežemi a s občasným kouřením marihuany.

4. Kde se stávají drobné krádeže?

Krádeže probíhají ve škole nebo v dětském domově.

5. Je možné provést v dětském domově test na drogy?

Možné to je, ale danou situaci bychom řešili ve zdravotnickém zařízení.

V dětském domově provádíme jen test na alkohol.

6. Jak řešíte tyto situace?

Řešíme je pomocí výchovných opatření. Za více výchovných opatření můžeme být dítě umístěno do diagnostického ústavu, kde dojde k převýchově. Návrat z diagnostického ústavu zpět do našeho domova je těžký. Nejvíce záleží na uvážení pana ředitele, zda-li dítě dostane druhou šanci, aby mohlo vyrůstat v dětském domově. Jsme povinni tuto skutečnost neprodleně nahlásit Státnímu zástupci, OSPOD.

7. Už jste dítě z dětského domova umisťovali na převýchovu do diagnostického ústavu?

Ano, tuto situaci jsme již řešili a dítě bylo umístěno do diagnostického ústavu.

8. Měl diagnostický ústav vliv na dítě?

Pro naše dítě to bylo velmi náročné a stresové období. Stěžoval si na neustálou kontrolu pracovníků diagnostického ústavu, zda-li nemají u sebe cigarety, drogy či ostré předměty. Za nalezení věcí, které jsou zakázané, hrozil kázeňský postih a zákaz vycházek, které i tak byly velmi omezené (pouze hodinu denně). Děti měly budíček v 7:00 a ihned se přemísťovaly na snídani do jídelny, a poté do prvního patra do školy. Dojížděli jsme na návštěvu za naším umístěným do diagnostického ústavu, zároveň jsme s sebou brali i děti z dětského domova, které byly provedeny po diagnostickém ústavu. Tuto cestu jsme zvolili pro prevenci našich dětí.

9. Provádíte v dětském domově nějaká opatření?

Spolupracujeme s organizacemi, které nás navštěvují v dětském domově. Přednáší dětem o kriminalitě a její prevenci, nechtěného početí, o drogách a finanční gramotnosti. Spolupracujeme i s jinými dětskými domovy a vzájemně se navštěvujeme, aby děti věděly, že každý domov má vlastní režim. Dále pořádáme exkurze do diagnostických ústavů, který má na děti pozitivní vliv, aby nepáchaly trestnou činnost.

10. Jaké organizace s Vámi spolupracují?

Nadace Terezy Maxové, Arkáda, Centrum podpory zdraví, Policie ČR, Úřad práce, Ministerstvo Vnitřní a Husitská církev.

11. Jak hodnotíte Dětský domov v Dubenci oproti jiným domovům?

Náš domov je rodinného typu. Maximální kapacita domova je 16 dětí. Dětský domov v Dubenci má velmi volný režim oproti jiným domovům. Děti od 15 let mohou požádat o vycházku i na celý den.⁵⁹

---

⁵⁹ Rozhovor s paní Bc. Barborou Krausovou, sociální pracovnice, ze dne 9.2. 2020

12. Myslíte si, že když jdou děti na propustku domu k rodičům, že to má negativní vliv na dítě?

Dle mého názoru to má negativní vliv. Rodiče často vedou své potomky k drobným krádežím. Děti jsou po návratu od rodin rozdováděné, bez režimu, často ve své mluvě používají vulgarismy. V některých případech zjišťujeme, že rodiče při péči o svého dítě na propustce požili alkohol. Tuto situaci nadále řeší OSPOD, který učiní následné opatření. Každé setkání s rodičem nám narušuje náš pravidelný režim a rituály. Zároveň kontakt rodiče s dítětem je zcela žádoucí zejména kvůli emoční stránce dítěte.

13. Jak dlouho mohou děti vyrůstat v dětském domově?

Děti mohou vyrůstat v dětském domově do 26 let, pokud řádně studují.

14. Pomáháte dětem s osamostatněním?

Spolupracujeme s Nadací Terezou Maxovou, která vlastní cvičné byty v Příbrami, které poskytuje našemu domovu. Jakmile je dítě plnoleté, je umístěno do cvičného bytu, kde se připravuje na samostatný život. Dětský domov provádí kontrolu bytu a dítěte, jak zvládá samostatnost, a hlavně finanční gramotnost.

15. Když řešíte trestnou činnost páchají ji ženy nebo muži?

Na základě našich zkušeností a ostatních domovů se kterými spolupracujeme, páchají trestnou činnost ve většině případů muži. U žen máme registrováno málo případů.⁶⁰

11.4 Rozhovor s kurátorem z OSPOD

1. Jak dlouho působíte v této pozici?

Jako kurátor pracuji 10. rokem.

2. Po jaké stránce je práce kurátora náročná?

Práce kurátora je náročná po duševní, psychické a emoční stránce.

3. S jakými orgány nejčastěji spolupracujete?

Nejčastěji spolupracuji s Policií ČR, školou, doktory, kriminální policií a soudem⁶¹

---

⁶⁰ Rozhovor s paní Bc. Barborou Krausovou, sociální pracovnice, ze dne 9.2. 2020

⁶¹ Rozhovor s panem Mgr. Janisem George, kurátor pro děti a mládež – OSPOD, ze dne 9.2.2020

4. Řešíte ve své práci kriminalitu a s jakou trestnou činností se potýkáte nejčastěji?

Velmi často jsou mé případy zaměřeny na kriminalitu. Nejčastější trestné činy jsou požití alkoholických nápojů, záškoláctví, šikana, užití omamných látek, krádeže v nejhroším případě i usmrcení.

5. Provádíte testy na drogy na Vašem oddělení?

Na našem oddělení se neprovádí testy na drogy, jelikož nejsme zdravotnické oddělení. Pokud má dítě záznam o požití návykových látek, je doporučeno rodičům dítěte pravidelně testovat svého potomka na drogy. Rodiče většinou toto doporučení neakceptují, i když by to mělo být v jejich zájmu zamezit užívání drog mladistvých.

6. Jaký je Váš postup při řešení spáchání trestných činů?

Nezletilý pachatel je předvolán spolu se zákonným zástupcem na naše oddělení, kde se sepiše protokol. První rozhovor probíhá se zákonným zástupcem – rodič, kterého poučím o jejich právech a povinnostech. Následně probíhá zjišťování, co nezletilého pachatele mohlo vést ke spáchání trestné činnosti. Zákonnému zástupci je oznámeno, že bude provedena kontrola rodinného zázemí, kde dítě vyrůstá. Další rozhovor je veden s dítětem, zda si je vědomo trestného činu, co ho k tomu vedlo, zároveň jestli je mu známo, jaký postih mu hrozí. Dále je rodině sděleno, že bude dlouhodobě sledována, jak se vyvíjí výchova dítěte. Dítě většinou svého činu lituje, ale pokud jednou trestnou činností spáchal, tak se to většinou opakuje a nedochází u dítěte k nápravě. Rodiče danou situaci nezvládají, a proto je dítě se souhlasem rodičů umístěno do diagnostického ústavu na převýchovu.

7. Proč si myslíte, že děti páchají trestnou činností?

Děti jsou ovlivněny svými vrstevníky, často chtějí být přijaty do party, společnosti, se kterou tráví volný čas, kde je trestná činnost podmínkou.

8. Jak působit na děti, aby nedocházelo k páchání trestné činnosti?

Prvotní prevence by měla vycházet z rodiny, zejména od rodičů. Dále škola, která se zapojuje do preventivních programů. Děti je vhodné zapojovat do organizovaných kroužků, aby měly co nejméně volného času, poté je riziko pro páchání kriminality menší. Rodiče by měli své potomky ovlivňovat a kontrolovat s kým tráví volný čas.

9. Mají media vliv na páchaní trestné činnosti?

Media se značně podílejí na páchaní trestné činnosti. V dnešní době se v médiích vyskytuje kriminalita, ale prevence kriminality je minimální. Dětem toto chování může připadat jako standartní. Dítě ve svém věku nedokáže rozlišit, co je správné a co ne. Proto by alespoň rodiče měli sledovat, na co své potomky nechají koukat.

10. Když řešíte trestnou činnost páchají ji ženy nebo muži?

V trestné činnosti převládají muži. U dívek řešíme převážně drobnosti, zároveň dochází k nápravě. Dívky své trestné činnosti litují a ve většině případů se již znovu neopakují. Muži v tomto ohledu mají větší sebevědomí a nevdají jim trestnou činnost opakovat, poté je s nimi velmi těžká spolupráce.⁶²

11.5 Vyhodnocení kazuistik

V praktické části práce jsem použila dvě kazuistiky, složené ze čtyř částí. První dvě části kazuistik pochází z roku 2016, další dvě části z roku 2019. Smyslem kazuistik bylo porovnání situace dívek s odstupem času. Z kazuistik je zřejmé, že dívky pocházely z nevyhovujícího prostředí, zázemí v jejich rodině bylo vždy velmi nestabilní. Dívky by tyto podmínky rády zlepšily, ale bohužel neví, jak se k této situaci postavit. Dívky často vzpomínají na život v dětském domově. Myslí na to, jak to bylo vše jednoduché, když si mohly dojít pro radu k vychovateli, nebo naopak jim vychovatelé řekli, co zařídí vychovatelé a co si zařídí dívky samy. Jak samy dívky hodnotí přístup vychovatelů dětského domova: „Nikdy nás v ničem nenechali, naopak nám poradili.“

Dětský domov byl pro dívky jednoznačně přínosem, naučily se hygienickým návykům, společné práci a pořádku. Dívky vnímají, jak se jim vychovatelé věnovali, a proto říkají, že pro ně byl odchod ze zařízení velmi těžký. Rodiče dívek v podstatě nikdy nebyli dlouhodobě zaměstnaní, neuměli hospodařit s penězi a často směřovali k pravidelnému užívání alkoholu. Přístup rodičů k ekonomickému zabezpečení rodiny byl velmi problematický, dívky to již od útlého věku viděly u svých rodičů, kteří nedokázali zabezpečit jejich základní potřeby. Dívky jsou ve stejné situaci jako jejich rodiče, často utrácejí peníze za energetické nápoje a cigarety, neumí si uspořít žádnou

---

⁶² Rozhovor s panem Mgr. Janisem George, kurátor pro děti a mládež – OSPOD, ze dne 9.2.2020

finanční částku. Anna nemá žádné zaměstnání, je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a žije ze sociálních dávek. Blanka žije z mateřské dovolené a z platu manžela, který se snaží po finanční stránce rodinu zabezpečit. V tomto směru má Blanka velkou výhodu, že má svého manžela, který jí ve všech věcech pomáhá. S dívkami by se potřebovalo pracovat individuálně, protože v různých oblastech často selhávají. Velkou podporu by potřebovaly ve vzdělání, komunikaci, hospodaření s penězi, péči o děti. Dívky mezi sebou nemají dobrý vztah, často si lžou a hádají se. Teď se raději moc nestýkají, aby předcházely hádkám, obě to dost vyčerpává.

Situace Anny je podstatně horší, nemá nikoho, na koho by se mohla obrátit a spolehnout. Anna má syna v pěstounské péči, o kterého nejeví žádný zájem, za čtyři roky ho navštívila pouze dvakrát. Návštěvy v pěstounské rodině nezvládala, často byla smutná a plačtivá. Anna se nikdy nepokusila o získání syna zpět do své péče. Snaží se smířit se svou situací, což se jí vůbec nedaří. Anna je naprosto nevyrovnaná a nedokáže se začlenit do běžného života.

Dle rozhovoru se sociální pracovníci je zřejmé, že děti z dětského domova se potýkají s drobnými krádežemi nebo kouřením marihuany. Také mají zkušenost s ostatními domovy, že s kriminalitou se potýkají spíše muži. Děti často berou do diagnostického ústavu, aby se podívaly, jak tam funguje přísný řád. Dětský domov to bere jako prevenci, aby se děti vyvarovaly trestným činům.

Z rozhovoru s panem kurátorem z OSPOD plyne, že větší kriminalitu páchají muži. Muži mají větší odvalu a sebevědomí páchat trestnou činnost. Často svého činu nelitují. Spolupráce a kontakt je s nimi velmi těžký. S ženami řeší převážně drobnou trestnou činnost. Dívky často svého činu litují a trestní čin neopakují. Dále na kriminální činnost mají zásadní vliv media. Děti zkouší násilí, které často vidí v televizi. Děti by se měly více zapojovat do preventivních programů, jak ve škole, tak i v domácím prostředí. Rodiče by měli mít o svých dětech přehled s kým tráví volný čas, abychom předešli negativním vlivům, měli by děti podporovat ve volnočasových aktivitách, a to formou kroužků nebo sportů.

11.6 Kriminální činnost a prevence dívek

Před 4 lety

Rodiče dívek si nedokázali udržet stálý příjem, proto své děti nutili k drobným krádežím v obchodech. Dívky neměly z domova naučené návyky, a proto zanedbávaly povinnou školní docházku. Na základě jejich vysoké absence ve škole, ztratily kontakt se svými vrstevníky a staly se obětí šikany. Prevence dívek začala až po odebrání dívek ze strany OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dětí), který je následně umístil do dětského domova v Dubenci. Poté vychovatelé zapojili preventivní programy a řád běžného života s pravidelnými návyky do denního života. Dívky se učily slušného chování i od ostatních dětí, které vyrůstaly s nimi v dětském domově. Vychovatelé dohlíželi na dívky, aby se nestaly obětí dětských pornografií. Často jim kontrovali sociální sítě. Dívky měly stanovené vycházky do 18.00 hodin, aby dětský domov zamezil prostituci ze strany dívek. Dále toto opatření se vztahovalo, aby dívky neprodávaly, nebraly drogy nebo nedošlo k znásilnění. Dívky vždy hlásily, kde svou vycházku tráví, aby dětský domov měl přehled, kde se dívky zdržují. Dívky v dětském domově dostávaly kapesné, tudíž nikdy nedošlo k tomu, že by provozovaly prostituci či prodej návykových látek.

Po 4 letech

Dětský domov se snažil pomocí preventivních programů vést dívky k vyvarování se trestným činnostem. Dívky se doposud nenaucily hospodařit s penězi, tento negativní návyk jim zůstal od svých rodičů. U Anny nadále přetrvávají finanční problémy, tuto situaci řeší pomocí sociálních dávek a občas si vypomáhá drobnou krádeží v obchodech. Z důvodu nežádoucího sociokulturního prostředí jí byl odebrán syn, který byl svěřen do pěstounské péče. Blanka našla finanční oporu ve svém manželovi, se kterým vychovává tři děti. Čerpá výhody mateřské dovolené. Díky svým dětem neustále spolupracuje s OSPOD, který jim poskytuje potravinovou pomoc.

11.7 Doporučení

Jak je zřejmé z popisovaných případových studií, pokud selhává rodinné zázemí, dětský domov je instituce, která je schopna dětem v obtížné životní situaci rodinné soužití velmi dobře suplovat. Samozřejmě, že ideální je vždy rodina, ať biologická nebo náhradní. Ale jsou případy dětí, kde jiná možnost, než umístění v dětském domově nejde

zařídít. Proto je třeba zaměřit sociální péči na budování a finanční zajištění dětských domovů.

Dětský domov Husita je typ rodinného dětského domova, který je svým uzpůsobením ideální pro zajištění individuální péče dětem tak, aby jim co nejvíce přiblížil rodinné zázemí. Takovýchto dětských rodinných domovů je v České republice málo, proto by bylo žádoucí vynaložit peníze do výstavy právě těchto domovů rodinného typu. Rodinné domovy podporují sourozence, aby byli pohromadě a mohli spolu vyrůstat. Pomáhají dětem, aby nebyly vyčleňovány ze společnosti, ale naopak se snaží, aby byly stále součástí společnosti, pomáhají je připravit na běžný život samostatného dospělého jedince. Udržují kontakt s biologickou rodinou dítěte. Uvítá, když je možnost pravidelných setkávání dětí s rodiči, ať již formou vycházek nebo víkendových pobytů.

Dále bych doporučila nadále spolupracovat s nadací Terezy Maxové, která se zaměřuje na děti s dětských domovů, podporuje děti, které se ocitly v ústavní péči. Poskytuje zletilým dětem, které musí opustit dětský domov cvičné byty, ve kterých se připravují na samostatný, plnohodnotný život. Sponzoři, kteří pomáhají dětským domovům, hrají důležitou roli v zajištění potřeb dětí, a to nemalou měrou. Snaží se dětem zajistit krásné narozeniny, svátky nebo Vánoce. Bez jejich podpory by život dětí v dětských domovech byl složitější.

Velmi důležitou roli v prevenci sehrávají preventivní programy, které by se měly více aplikovat v rodině, školní sféře, ve velkých městech, ale i v zaměstnání. Tyto programy jsou stěžejní pro nezletilé. Rodiče by se měli, co nejvíce věnovat svým dětem, například: kontrolovat s jakými vrstevníky tráví volný čas, nastavit pravidelný režim, omezit sociální sítě a kriminální pořady. Zároveň využívat pro své děti školní i mimoškolní kroužky, které vyplňují volný čas žáků, a proto jim nezbyvá čas na páchání trestné činnosti. Škola je podstatnou součástí preventivních programů formou přednášek, které mají zásadní vliv na chování žáků. V České republice můžou rodiče i děti využívat například předškolních programů pro děti, programů určené pro rodiče, programů vázané školou, vrstevnických programů nebo komunitních programů. Tyto programy se snaží zabránit, aby nevzniklo riziko kriminality.

ZÁVĚR

Práce se zabývala problematikou dívek, které měly nařízenou ústavní výchovu, v době pobytu otěhotněly a porodily své děti. V současné době jsou v roli matky. Práce s lidmi, kteří mají diagnostikovanou lehkou mentální retardaci je velmi náročná. Snažila jsem se v průběhu čtyř let zmapovat prostředí dívek, kde vyrůstaly a kde žijí v současné době. Bylo pro ně velké štěstí, že jako děti mohly být umístěny v malém dětském domově rodinného typu, kde mohl být zajištěn individuální přístup k oběma dívkám. Řada věcí, které byly součástí výchovy v dětském domově, jim bylo přínosem, proto rády na život v dětském domově vzpomínají.

Práce měla objasnit, jak těžké je pracovat s klienty v ústavním zařízení, pokud k této práci nejsou nakloněni i rodiče klientů. Je zřejmé, že ačkoli cíl výchovy v dětském domově je zaměřen na správné a bezproblémové zapojení dívek do běžného života a společnosti, ne vždy je tento cíl zcela naplněn. Je mnoho okolností, které dané problematice napomáhají, od individuálního přístupu vychovatelů, přes příjemné domácí prostředí domova, ale je také mnoho okolností, které tomu naopak brání. Jde převážně o genetické zatížení a nevhodný přístup biologických rodičů. Nicméně práce dětských domovů je pro společnost velmi důležitá, pokud selhává tradiční model a funkce rodin.

Dále měla poukázat, jestli dívky páchají trestnou činnost a v jaké míře. Anna se s kriminalitou stále vyrovnává. Občas se u ní projevují drobné krádeže. Blanka našla důležitou oporu ve svém manželovi, který je po finanční stránce zajištěn. Tím pádem Blanka již dlouhodobě nepáchá trestnou činnost. Dále je Blanka poučena z dětského domova i od OSPOD, že své děti musí posílat do školy, aby nezanedbávaly školní docházku.

Na závěr bych ráda poděkovala dívkám za ochotu spolupracovat a podílet se na tvorbě mé bakalářské práce a personálu dětského domova za spolupráci a poskytnuté informace. Jsem velmi vděčná za možnost vykonání povinné praxe v dětském domově, kde mi byla umožněna intenzivní práce s dívkami a za možnost následného posouzení jejich současné situace na základě osobního setkání s klientkami a prostudování spisové dokumentace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura:

1. BLATNÍKOVA, Š., NETÍK, K. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti*. Praha: Institut prokriminologie a sociální prevenci, 2007, s. 23, cit. dle: Chesney –Lind, M.: *The Female Offender*. London, SAGE Publications, 1997
2. BUBLEOVÁ, Věduna et al. *Pěstouni mají právo na služby: Praktický průvodce pro náhradní rodinnou péči*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, 2007, s. 260 s.
3. BUREŠOVÁ, Pavla. POLÁCHOVÁ VAŠŤATKOVÁ, Jana. VYHNÁLKOVÁ, Pavla ed. *Rodina a náhradní rodinná péče*. Olomouc: Hanex, 2008. s.79. ISBN 978-80-7409-013-4.
4. ČÁP, Jan. ČECHOVÁ, Věra. ROZSYPALOVÁ, Marie. *Obecná psychologie pro střední pedagogické školy*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství HŠH, 1998. s. 206. INSB 80-86022-36-6.
5. ČÍŽKOVÁ-HLOBILOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. Univerzita Palackého. 1999. s. 175. ISBN 8070679530.
6. GABRIEL, Zbyněk. NOVÁK, Tomáš. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. s. 144. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4717-883.
7. CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži*. Linde Praha. 2010. s. 239. ISBN 978-80-7201-825-3.
8. KOLUCHOVÁ, Jarmila. MATĚJČEK, Zdeněk, ed. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. s. 156. ISBN 80-717-8637-3.
9. KOPÁČKOVÁ, Aneta. Maturitní práce – *Nezletilá dívka v roli matky s nařízenou ústavní výchovou*. VOŠ a SOŠ Březnice, 2006.

10. LANGMEIER, Josef. *Vývojová psychologie*. 2. vydání aktualizované. Praha: Grada Publishing, 2006. s. 368. ISBN 80-247-1284-9.
11. NOVOTNÁ, Lenka. Osobní sdělení pedagoga (VOŠ a SOŠ v Březnici, Rožmitálská 340, Březnice) dne 13. ledna 2020.
12. NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 3. vyd. Praha: Linde, 2007. s. 808. ISBN 978-808-6131-726.
13. SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice: 2014. s. 132, ISBN 978-80-87472-76-7.
14. SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Vysoká škola evropských a regionálních studií. České Budějovice: Aleš Čeněk, 2012. s. 292. ISBN 978-80-7380-389-6.
15. ŠVARCOVÁ, Iva. SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. 3. vydání. Praha: Portál, 2006. s. 198. ISBN 80-7367-7.
16. ŠIMÍČKOVÁ, ČÍŽKOVÁ, Jitka. BINAROVÁ, Ivana. HOLÁSKOVÁ, Kamila. ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z vývojové psychologie pro učitelství mateřských škol*. 1. vyd, Liberec: TU, 2003. s. 84. ISBN 80-7083-697-0.
17. PETERKOVÁ, Alena. PLEVOVÁ, Irena. PRGNEROVÁ, Michaela. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: 2005. 2. vydání. s. 293. ISBN 80-244-0629-29-2.
18. ŠILEROVÁ, Lenka. *Sexuální výchova. Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: Grada Publishing. 2003. s. 103. ISBN 80-247-0291-6.

Internetové zdroje:

1. Studium psychologie. *Web o psychologii přehledně a v souvislostech* [online]. 2016 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/6-pubescence-adolescence.html>

2. Sociální práce. *Děti a mládež s rizikem v chování jako cílová skupina v sociální práci* [online]. 2008 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://socialni-prace.webnode.cz/system-skolskych-zarizeni-pro-vykon-ustavni-vychovy/>
3. Maminka.cz. *Nezletilé matky aneb Může dítě vychovat dítě?* [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.maminka.cz/clanek/tehotenstvi-a-porod/nezletile-matky-aneb-muze-dite-vychovat-dite>
4. Šikana. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/sikana.html>
5. Krádež. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/kradez.html>
6. Závislosti. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/zavislosti.html>
7. Pohlavní zneužití. *Policie* [online]. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zajimava-temata-pohlavni-zneuziti.aspx>
8. NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. Jiná vězení? *Sedmá generace* [online]. 2002 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.sedmagerace.cz/jina-vezeni/>
9. Diagnostický ústav a Středisko výchovné péče, Praha 4, Na Dlouhé mezi 19. *DUASVP* [online]. 2020 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <http://duasvp.cz/>
10. Statistické přehledy kriminality za rok 2020. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx?fbclid=IwAR1wo4wUqmjXO_tm-a5gWf0mOS0SncCFHTWaJrz8Tx2ECSzbSI_J2Gtzjc
11. Odměna pěstouna. *MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

12. Systém školských zařízení pro výkon ústavní výchovy. *Sociální práce* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z:

<https://cc.bingj.com/cache.aspx?q=chov%C3%A1n%C3%AD+%C4%8Dinnost+rod%C4%8D+%C4%8Detnost+d%C4%9Btsk%C3%BD&d=4816300869878105&mkt=en-US&setlang=en-US&w=SujFtnj0A0OOMwlXzyro7UuIdrWnrH6y>

13. Rodinná anamnéza. *Turbo* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737&chapterid=5291>

Ostatní zdroje:

1. Rozhovor s paní Bc. Barborou Krausovou, sociální pracovnice, ze dne 9.2. 2020
2. Rozhovor s panem Mgr. Janisem George, kurátor pro děti a mládež – OSPOD, ze dne 9.2.2020

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Počet skutků za období 1.1. – 31.1.2020

Tabulka č. 2: Počet skutků za období 1.1. – 31.1.2020

Seznam zkratk:

apod. – a podobně

cm – centimetr

č. – číslo

ČR – Česká republika

g – gram

GPS - globální družicový polohový systém

IQ – inteligenční kvocient

Kč – koruna česká

TČ – trestná činnost

WHO - Světová zdravotnická organizace